

**JUDECĂTORIA
CHIȘINĂU**

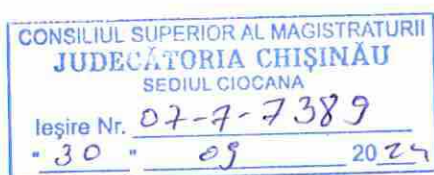

(sediul Ciocana)

Republica Moldova, mun. Chișinău, str. Mihail Sadoveanu, 24/1, MD-2044

E-mail: jci@justice.md; Tel.: /+373 22/ 42-53-22; 34-41-07

www.instante.justice.md

*Curtea Constituțională a Republicii Moldova
str. Al. Lăpușneanu, nr. 28, Chișinău
MD-2004*

Judecătoria Chișinău (sediul Ciocana), Vă expediază conform competenței cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate, cauza Pîrlog Vitalie cu nr. 10-1547/2024 prin Încheierea din 27.09.2024.

*Anexă: cauza nr. 10-1547/2024 pe 99 file.
copie*

Judecător în Judecătoria mun. Chișinău sediu Ciocana,

Serghei Papuha,

Grefier: Dorin Mocanu

Cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate, cauza Pîrlog Vitalie cu nr. 10-1547/2024, prin Încheierea din 27.09.2024 pe 99 file.

Sesizare privind excepția de neconstituționalitate

A. Autorul excepției de neconstituționalitate

A.1. Persoană fizică

1. Posturusu Nicolae

2. Pîrlog Vitalie

B. Informații pertinente despre cazul dedus judecății instanței de drept comun.

La data de 02 aprilie 2024 prin ordonanța procurorului-șef al Procuraturii Anticorupție a fost pornită urmărirea penală în cauza penală nr. 2024960023, în baza prevederilor art. 324 alin. (3) lit. b) din Codul penal, privind săvârșirea faptelor de corupere pasivă, de către persoane publice în proporții deosebit de mari. La această cauză penală, la data de 09 aprilie 2024, a fost conexată cauza penală nr. 2024960024, pornită în baza art. 324 alin. (3) lit. c) din Codul penal, privind săvârșirea faptelor de corupere pasivă, de către persoane publice în interesul unui grup criminal organizat sau al unei organizații criminale. Din conținutul ordonanțelor de pornire a urmării penale rezultă că ambele cauze penale au fost pornite *in personam*, inclusiv în privința dlui avocat Vitalie Pîrlog.

În data de 04 iunie 2024, la domiciliul lui Vitale Pîrlog s-a efectuat percheziția în cadrul cauzei penale nr. 2024960023. Iar prin ordonanța procurorului-șef al Procuraturii Anticorupție din 07 iunie 2024, Vitalie Pîrlog a fost citat pentru data de 12.06.2024, ora 11:00 pentru a fi adusă la cunoștință ordonanța de recunoaștere în calitate de bănuț și pentru a fi audiat în această calitate.

La moment urmărirea penală este în desfășurare și au loc acțiuni de urmărire penală în această cauză penală.

C. Obiectul sesizării

Obiectul prezentei sesizări ține de verificarea constituționalității textului „cu excepția cazului în care este suspectat de săvârșirea unei infracțiuni specificate la art.324-326,, din Art. 1 pct. 6) din Legea nr. 13 din 21.01.2022 pentru modificarea Legii nr. 1260/2002 privind avocatura, articolul 52 „Garantarea independenței”, alineatul (2) din Legea nr. 1260/2002. Prevederile date sunt aplicabile la soluționarea cauzei.

Astfel, la data de 04.06.2024 între orele 12.20-13.10, domiciliul avocatului Vitalie Pîrlog situat în mun. Chișinău, str. Ciocîrliei, 15/3A a fost supus percheziției, de către Dionis Mămăligă OUP, detașat în Procuratura Anticorupție¹.

În timpul efectuării percheziției, persoanei care avea grijă de casă, i-a fost înmînată doar ordonanța Procurorului privind efectuarea percheziției din 30 mai 2024² și mandatul judecătoresc nr. 11-2737/2024 din 30 mai 2024 emisă de Judecătoria Chișinău (sediul Ciocana)³.

Încheierea judecătorească de instrucție în baza căruia a fost eliberat mandatul judecătoresc a fost cunoscută părții apărării abia la 09 iulie 2024⁴.

Din analiza actului contestat în fața Curții de Apel Chișinău iese în evidență că statutul și garanțiile oferite de calitatea de avocat ale dlui Vitalie Pîrlog nu au fost obiect de analiză și control judiciar. Mai mult de atât, nu a fost analizată o eventuală excepție prevăzută pentru suspectii de săvârșirea infracțiunilor prevăzute de art.-art. 324-326 din Codul Penal al RM. Din textul Procesului verbal de percheziție, se

¹ Procesul verbal al percheziției din 04 iunie 2024

² Ordonanța Procurorului din 30 mai 2024 privind dispunerea efectuării percheziției

³ Mandatul judecătoresc nr. 11-2737/2024 din 30 mai 2024

⁴ Încheierea judecătorească de instrucție din 30 mai 2024

indică expres că percheziția se efectuează „în cadrul urmăririi penale în cauza penală nr. 2024960023, începută pe semnele infracțiunii prevăzute de art. 324 alin. (3) lit. b) din Codul Penal, în baza ordonanței de efectuare a percheziției din 30.05.2024 și a încheierii judecătorului de instrucție din 30.05.2024”.

Faptul că Vitalie Pîrlog este avocat nu putea să nu fie cunoscut, acest fapt poate fi identificat cu ușurință la consultarea informațiilor din bazele de date oficiale administrate și deținute de Ministerul Justiției⁵. Mai mult ca atât, dumnealui este o persoană cunoscută, a deținut mai multe funcții publice, ca: Ministru al Justiției, director al SIS, Agent Guvernamental, astfel încât statutul său actual poate fi aflat printr-o simplă căutare în internet. Chiar relativ recent, la data de 11 aprilie 2024, în editorialul „Tribuna” a apărut un amplu articol dedicat domnului Pîrlog, iar despre calitatea de avocat este stipulat chiar în titlul articolului.

Prevederile contestate vizează excluderea necesității obținerii consimțământului Consiliului Uniunii Avocaților pentru reținerea, aducerea silită, arestarea și percheziționarea avocatului **suspectat** de săvârșirea infracțiunilor specificate la articolele 324 - 326 din Codul penal.

Obiectul prezentei sesizări ține de asemenea de verificarea constituționalității prevederilor din articolul 52. „Garantarea independenței” alin. (2) din Legea cu privire la avocatură* nr. 1260-XV din 19.07.2002 în partea ce ține de omisiunea legislatorului de a prevedea la articolul 52. „Garantarea independenței” alin. (2) din Legea cu privire la avocatură* nr. 1260-XV din 19.07.2002 reglementări precise, accesibile și previzibile care să garanteze pornirea urmăririi penale în privința avocatului de către Procurorul General.

⁵ Extras din Registrul cabinetelor avocaților și birourilor asociate de avocați, <https://www.justice.gov.md/content/registrul-cabinetelor-avocatoare-si-birourilor-asociate-de-avocati>

Obiectul prezentei sesizări ține în final și de verificarea constituționalității prevederilor din articolul 52. „Garantarea independenței” alin. (2) din Legea cu privire la avocatură* nr. 1260-XV din 19.07.2002 în partea ce ține de omisiunea legislatorului de a prevedea la articolul 52. „Garantarea independenței” alin. (2) din Legea cu privire la avocatură* nr. 1260-XV din 19.07.2002 reglementări precise, accesibile și previzibile care să garanteze asigurarea secretului profesional, a documentului privilegiat, dintre avocat și client la momentul dispunerii, autorizării și efectuării percheziției domiciliului și biroului avocatului.

Astfel, în conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Legea cu privire la avocatură* nr. 1260-XV din 19.07.2002, ține de competența *ratione materiae* a Curții Constituționale.

În prezenta sesizare, autorii subliniază de asemenea absența unor prevederi esențiale în textul Legii cu privire la avocatură nr. 1260-XV din 19.07.2002, care ar fi trebuit să fie formulate în mod expres. În mod particular, se face referire la lipsa reglementărilor clare privind competența Procurorului General de a iniția urmărirea penală împotriva avocaților, inclusiv de a dispune și coordona direct alte măsuri procesuale, competențe ce sunt prevăzute în mod explicit pentru alți actori din domeniul justiției.

Considerăm că Curtea Constituțională are competența de a constata că neconstituționalitatea rezultă din aceste curențe de reglementare, generate de lacunele legislative existente. În absența unui mecanism alternativ eficient pentru sancționarea lacunelor legislative, intervenția Curții Constituționale se dovedește a fi unica și cea mai eficientă soluție pentru remedierea viciului de constituționalitate

generat de aceste omisiuni legislative. Aceasta este o obligație care derivă din rolul Curții de garant al supremației Constituției.

De asemenea, menționăm că prevederile contestate nu au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate.

În vederea motivării prezentei sesizări, vom formula critici de neconstituționalitate intrinsecă.

D. Argumentarea incidenței unui drept sau a mai multor drepturi din Constituție⁶.

Cu privire la textul „Avocatul nu poate fi reținut, supus aducerii silite, arestat, percheziționat fără acordul prealabil al Consiliului Uniunii Avocaților, **cu excepția cazului în care este suspectat de săvârșirea unei infracțiuni specificate la art.324-326 din Codul penal sau a unei infracțiuni flagrante**” din articolul 52. „Garantarea independenței” alin. (2) din Legea cu privire la avocatură* nr. 1260-XV din 19.07.2002 sânt incidente următoarele articole din Constituție:

Articolul 1 „Statul Republica Moldova” (3) Republica Moldova este un **stat de drept**, democratic, în care demnitatea omului, **drepturile și libertățile lui**, libera dezvoltare a personalității umane, **dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sânt garantate.**

Articolul 4 „Drepturile și libertățile omului” (1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte. (2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, **prioritate au reglementările internaționale.**

Articolul 7 „Constituția, Lege Supremă” Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.

⁶ În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va argumenta de ce consideră aplicabil unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție, adică va argumenta dacă există o ingerință în unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție.

Articolul 8 „Respectarea dreptului internațional și a tratatelor internaționale” (1) Republica Moldova se obligă să respecte **Carta Organizației Națiunilor Unite și tratatele la care este parte**, să-și bazeze relațiile cu alte state pe principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional.

Articolul 15 “Universalitatea” Cetățenii Republicii Moldova beneficiază de drepturile și de libertățile consacrate prin Constituție și prin alte legi și au obligațiile prevăzute de acestea.

Articolul 16 “Egalitatea” - (principiul nediscriminării) - (2) Toți cetățenii Republicii Moldova sânt **egali în fața legii** și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.

Articolul 20 „Accesul liber la justiție” (1) Orice persoană are dreptul **la satisfacție efectivă** din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

Articolul 21 „Prezumția nevinovăției” Orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată până când vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia **i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale.**

Articolul 23 alin. (2) „Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle” Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.

Articolul 25 „Libertatea individuală și siguranța persoanei” (2) Percheziționarea, reținerea sau arestarea unei persoane sânt permise numai în cazurile și cu procedura prevăzute de lege.

Articolul 26 „Dreptul la apărare” (1) Dreptul la apărare este garantat. (2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale. (3) În tot cursul procesului, părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu. (4) Amestecul în activitatea persoanelor care exercită apărarea în limitele prevăzute se pedepsește prin lege.

Articolul 28 „Viața intimă, familială și privată”. Statul respectă și ocrotește viața intimă, familială și privată.

Articolul 29 „Inviolabilitatea domiciliului” (1) Domiciliul și reședința sânt inviolabile. Nimeni nu poate pătrunde sau rămâne în domiciliul sau în reședința unei persoane fără consimțământul acesteia. (2) De la prevederile alineatului (1) se poate deroga prin lege în următoarele situații: a) pentru executarea unui mandat de arestare sau a unei hotărâri judecătorești; b) pentru înlăturarea unei primejdii care amenință viața, integritatea fizică sau bunurile unei persoane; c) pentru prevenirea răspândirii unei epidemii. (3) Perchezițiile și cercetările la fața locului pot fi ordonate și efectuate numai în condițiile legii.

Articolul 43 „Dreptul la muncă și la protecția muncii” (1) Orice persoană are dreptul la muncă, la libera alegere a muncii, la condiții echitabile și satisfăcătoare de muncă, precum și la protecția împotriva șomajului.

Articolul 54 „Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți (2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de

lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sânt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției. (3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24. (4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

Totodată, luând la bază practica Curții Constituționale, care menționează că, ținând cont de ansamblul pretențiilor și argumentelor enunțate de autorul ridicării excepției de neconstituționalitate, **chiar dacă el nu face referință expres la prevederile constituționale în acest sens, adițional articolelor invocate, problemele abordate urmează a fi examinate și prin prisma articolului 20 din Constituție** (a se vedea HCC nr. 22 din 5 septembrie 2013 privind controlul constituționalității a unor prevederi privind imunitatea judecătorului (Sesizarea nr. 32a/2012), pct. 29).

Articolele redade exclusiv în scop comparativ.

Articolul 124 „Procuratura” (1) Procuratura este o instituție publică autonomă în cadrul autorității judecătorești, ce contribuie la înfăptuirea justiției, apărarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale persoanei, societății și statului prin intermediul procedurilor penale și al altor proceduri prevăzute de lege. (2) Atribuțiile Procuraturii sânt exercitate de procurori. (3) Competențele, modul de organizare și funcționare a Procuraturii se stabilesc prin lege.

Articolul 116 „Statutul judecătorilor” (51) Judecătorii au doar imunitate funcțională în condițiile legii. (6) Sancționarea judecătorilor se face în conformitate cu legea.

E. Argumentarea pretensei încălcări a unuia sau a mai multor drepturi garantate de Constituție⁷

Contextul și drepturile fundamentale invocate

1.1 Dreptul la apărare (Art. 26 din Constituție)

Conform art. 26 din Constituția Republicii Moldova, dreptul la apărare este garantat tuturor cetățenilor. Acest drept nu doar că include posibilitatea de a avea un avocat, ci și dreptul ca acest avocat să-și exercite profesia fără restricții nejustificate din partea autorităților.

1.2 Egalitatea în drepturi (Art. 16 din Constituție)

Egalitatea în fața legii și a autorităților publice este un principiu fundamental al statului de drept. În cazul de față, avocații se află într-o poziție de inegalitate față de alți actori procedurali, precum judecătorii și procurorii, care beneficiază de garanții suplimentare.

Compararea situației cu alte profesii juridice:

Articolul 19 „Inviolabilitatea judecătorului”

(4) Urmărirea penală împotriva judecătorului poate fi pornită doar de către **Procurorul General** sau prim-adjunctul, iar în lipsa acestuia de către un adjunct în temeiul ordinului emis de Procurorul General, cu acordul Consiliului Superior al Magistraturii, în condițiile Codului de procedură penală. În cazul săvârșirii de către judecător a infracțiunilor specificate la art. 243, 324, 326 și 330² ale Codului penal al

⁷ În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va argumenta, după caz, de ce consideră că îi este încălcat unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție. Este recomandabil ca acesta să urmeze, în argumentarea sa, următorii pași: (1) dacă ingerința în unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție este prevăzută de lege; în caz afirmativ, (2) dacă ingerința urmărește realizarea unui scop legitim permis de Constituție; în caz afirmativ, (3) dacă există o legătură rațională între ingerință și scopul legitim urmărit; în caz afirmativ, (4) dacă ar putea fi instituite alte măsuri legislative la fel de eficiente și mai puțin intruzive pentru dreptul/drepturile fundamentale în discuție; în caz afirmativ, (5) dacă ingerința este proporțională cu scopul legitim urmărit.

Republicii Moldova, precum și în cazul infracțiunilor flagrante, **acordul** Consiliului Superior al Magistraturii **pentru pornirea** urmăririi penale nu este necesar.

(5) Judecătorul nu poate fi reținut, supus aducerii silite, arestat, **percheziționat fără acordul Consiliului Superior al Magistraturii**. Toate acțiunile procesuale în privința judecătorului, cu excepția cazurilor de infracțiune flagrantă, pot fi efectuate numai după emiterea ordonanței de pornire a urmăririi penale, cu respectarea garanțiilor instituite de normele constituționale și actele internaționale. Acordul Consiliului Superior al Magistraturii nu este necesar în caz de infracțiune flagrantă. Judecătorii, conform art. 121 din Codul de Procedură Penală, **nu pot fi percheziționați fără acordul Consiliului Superior al Magistraturii**, iar potrivit art. urmărirea penală este pornit de procurorul General.

Articolul 34 „Inviolabilitatea procurorului” (1) Inviolabilitatea procurorului asigură garanții de protecție împotriva oricăror intervenții și imixțiuni în activitatea acestuia. (2) Pătrunderea în locuința sau în încăperea de serviciu a procurorului, în mijlocul de transport personal sau de serviciu, efectuarea la fața locului a controlului, percheziției sau ridicarea obiectelor, interceptarea convorbirilor telefonice, percheziția corporală, controlul și ridicarea corespondenței, a obiectelor și a documentelor care aparțin procurorului se admit numai în condițiile prevăzute de lege.

(4) Urmărirea penală împotriva unui procuror poate fi pornită numai de către Procurorul General.

Aceste forme de protecție nu sunt stabilite și în privința avocaților, în caz contrar ar fi o abordare discriminatorie, având în vedere rolul lor crucial de actori procedurali în administrarea justiției. La fel această inegalitate în garanții are o consecință directă asupra egalității armelor în cadrul procedurilor penale, fapt ce afectează avocatului iar în consecință și dreptul la apărare garantat de art. 6 din

Convenția Europeană a Drepturilor Omului. (Ar fi necesară jurisprudență dacă este posibil de pus)

1.3 Independența avocatului (Art. 26 și 28 din Constituție)

Independența avocatului este esențială pentru garantarea unui proces echitabil. Avocatul trebuie să fie liber să apere interesele clientului său fără teama de represalii din partea statului. Curtea europeană a subliniat importanța protejării independenței avocaților pentru asigurarea unui proces echitabil. Orice măsuri care pun în pericol această independență sunt considerate contrare art. 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

1.4 Secretul profesional (Art. 28 din Constituție)

Secretul profesional dintre avocat și client este protejat nu doar de Constituția Republicii Moldova, ci și de normele internaționale. Acesta este un element central al dreptului la apărare și orice ingerință în acest drept trebuie să fie strict necesară și proporțională.

Curtea europeană a recunoscut constant că secretul profesional al avocaților este un aspect crucial al dreptului la viață privată și la un proces echitabil.

1.5 Inviolabilitatea domiciliului (Art. 29 din Constituție)

Conform art. 29 din Constituție, domiciliul este inviolabil. Orice percheziție trebuie să respecte norme stricte și să fie justificată de o necesitate imperioasă. Percheziționarea domiciliului unui avocat fără garanții adecvate reprezintă o încălcare gravă a acestui drept.

Analiza cadrului național și internațional: Percheziționarea domiciliului fără respectarea normelor constituționale și internaționale echivalează cu o încălcare a

dreptului la viață privată, protejat de art. 8 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

1.6 Dreptul la muncă (Art. 43 din Constituție)

Perchezițiile și alte măsuri abuzive împotriva avocaților pot împiedica exercitarea liberă a profesiei, afectând dreptul acestora la muncă. Acest drept include posibilitatea de a exercita profesia de avocat fără interferențe nejustificate din partea statului.

Protecția internațională: Art. 23 din Declarația Universală a Drepturilor Omului protejează dreptul la muncă, iar orice ingerință în acest drept trebuie să fie justificată și proporțională.

2. Scopul legitim urmărit

2.1 Art. 324 din Codul penal

Acest articol reglementează infracțiuni care implică coruperea funcționarilor publici. În acest context, aplicarea lui avocaților, mai ales la autorizarea percheziției domiciliului sau biroului lor, ridică probleme semnificative de constituționalitate și legitimitate.

Argumentul juridic: Avocații nu pot fi considerați funcționari publici în sensul prevăzut de acest articol. Aplicarea acestor prevederi în cazul avocaților constituie o extensie nejustificată a conceptului de corupție pasivă, contravenind principiilor fundamentale ale dreptului penal, care impun ca normele incriminatoare să fie formulate într-un mod strict, precis și predictibil. Prin urmare, includerea avocaților în sfera de aplicare a acestui articol nu este necesară, deoarece includerea lor **nu ar servi unui scop legitim.**

2.2 Necesitatea unei revizuri legislative

Există necesitatea unei analize legislative și, eventual, a unei revizuirii pentru a clarifica că aceste articole nu se aplică avocaților, ci doar funcționarilor publici, evitând astfel confuzii și abuzuri.

Legile penale trebuie să fie suficient de clare pentru a permite persoanelor să înțeleagă consecințele acțiunilor lor. Această cerință de claritate este aplicabilă și în contextul în care se decide aplicabilitatea normelor de drept penal pentru avocați.

3. Legătura rațională între ingerință și scopul legitim

3.1 Lipsa unei legături clare

Măsura percheziției la domiciliul avocatului nu pare a avea o legătură rațională cu scopul declarat de combatere a corupției. Combaterea corupției ar putea fi realizată prin alte mijloace stabilite de Codul de Procedură Penală, care să respecte drepturile fundamentale ale avocatului.

Analiza comparativă: Curtea europeană a analizat constant dacă ingerința în viața privată a avocatului a fost necesară și proporțională și dacă legea prevedea garanții procedurale suficiente și efective împotriva abuzurilor. În lipsa unei legături clare, astfel de măsuri au fost considerate nejustificate și disproporționate.

3.2 Soluții alternative

Există măsuri alternative care ar putea fi mai puțin intruzive, cum ar fi monitorizarea comunicărilor avocatului sau utilizarea altor mijloace de investigație. Normele procedurale naționale nu interzic pornirea urmăririi penale în privința avocatului fără acordul UA. La fel nu sunt interzise oricare alte acțiuni procedurale. O ingerință majoră cum este percheziția denigrează imaginea avocatului în societate și față de clienți care sunt unica sursă de existență a avocatului. O abordare în care doar ordonanța de pornire a urmăririi penale, pe o infracțiune care rămâne a fi neclară din

punct de vedere a normei penale , este suficientă pentru a produce o ingerință de așa grad nu este justificată , în opinia noastră.

Curtea europeană a subliniat că orice măsură restrictivă trebuie să fie ultima soluție, aplicată doar atunci când toate celelalte opțiuni au fost epuizate, inclusiv obținerea informațiilor din alte surse decât de la avocat.

4. Proporționalitatea măsurilor

4.1 Proporționalitatea percheziției

Principiul proporționalității cere ca orice ingerință în drepturile fundamentale să fie adecvată, necesară și proporțională cu scopul urmărit. În acest caz, percheziționarea domiciliului avocatului fără oferirea garanțiilor adecvate care să fie stabilite prin lege este disproporționată. Curtea europeană a subliniat constant importanța respectării principiului proporționalității în toate măsurile care restrâng drepturi fundamentale. Acest principiu este aplicabil și în contextul măsurilor luate împotriva avocaților.

4.2 Aplicabilitatea principiului proporționalității

Aplicarea acestui principiu trebuie să țină cont de faptul că avocatul joacă un rol esențial în administrarea justiției. Orice măsură care interferează cu activitatea sa trebuie să fie bine fundamentată și proporțională cu scopul urmărit.

Analiza cadrului legal național prin prisma normelor constituționale și standardelor internaționale: Legea cu privire la avocatură, în special redacția actuală a art. 52, nu prevede măsuri de protecție adecvate pentru a asigura că perchezițiile sunt realizate doar atunci când este absolut necesar. Aceste prevederi trebuie să fie aplicate strict în cazul avocaților pentru a respecta proporționalitatea.

5. Respectarea principiului proporționalității

Invocarea art. 324 din Codul Penal pentru a include ca si pretext la dispunerea si autorizarea percheziției domiciliului și biroului avocaților fără protecții suplimentare

și echilibrate din partea art. 52 din Legea cu privire la avocatură, afectează în mod direct independența profesiei de avocat și drepturile clienților acestora.

Consecințele juridice: În jurisprudența sa, Curtea a recunoscut că măsurile legislative care nu respectă principiul proporționalității pot fi considerate o încălcare a drepturilor fundamentale.

5.2 Necesitatea de a revizui sau anula normele legislative care au generat măsurile

Pentru a restabili echilibrul constituțional și a proteja statul de drept în Republica Moldova, este necesar ca acele **norme legislative care au generat** măsurile să fie revizuite sau anulate.

Analiza comparativă: În spețe similare, alte state membre ale Consiliului Europei au fost nevoite să revizuiască legislația pentru a se conforma standardelor CEDO. Republica Moldova trebuie să urmeze acest exemplu pentru a evita sancțiuni internaționale și pentru a proteja drepturile fundamentale ale avocaților și clienților acestora.

Aceste măsuri legislative afectează grav independența avocaților, compromit dreptul la apărare al clienților acestora și subminează încrederea în sistemul de justiție. Este esențial ca autoritățile să adopte o abordare echilibrată și să revizuiască aceste măsuri pentru a proteja statul de drept și drepturile fundamentale ale cetățenilor în Republica Moldova.

Pentru a prezenta o argumentație juridică detaliată a pretențiilor invocate mai sus, vom dezvolta mai jos explicații mai ample, referințe la legislație și jurisprudență relevantă, precum și printr-o analiză comparativă a diferitor actori procedurali cu standardele constituționale și internaționale.

Prin Art. 1 pct. 6) din Legea nr. 13 din 21.01.2022 pentru modificarea Legii nr. 1260/2002 privind avocatura, articolul 52, alineatul (2) din Legea nr. 1260/2002 a fost modificat în următoarea redacție:

„(2) Avocatul nu poate fi reținut, adus cu forța, arestat sau percheziționat fără acordul prealabil al Consiliului Uniunii Avocaților, cu excepția cazului în care este suspectat de săvârșirea unei infracțiuni prevăzute la art. 324-326 din Codul penal sau a unei infracțiuni flagrante. În cazul efectuării percheziției la sediul profesional al avocatului, în alte cazuri decât infracțiunile flagrante, avocatul are dreptul să solicite prezența decanului baroului sau a unui avocat desemnat de acesta. În acest caz, acțiunea procesuală se întrerupe, dar nu mai mult de 2 ore. Decanul baroului sau avocatul desemnat de acesta asistă la percheziție și are dreptul să formuleze obiecții și declarații care vor fi consemnate în procesul-verbal al percheziției.”

Într-un stat de drept este esențială obligația de respectare a Legii Supreme, care reprezintă garantul drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Curtea Constituțională a statuat cu valoare de principiu că Legea cu privire la avocatură are statut de act legislativ special în raport cu norma penală și, potrivit principiului *specialia generalibus derogant*, **ea are prioritate** (HCC nr. 3 din 10 februarie 2011).

De asemenea, Curtea Constituțională reiterează cerințele Curții Europene a Drepturilor Omului, care în repetate rânduri a menționat că justiția nu trebuie doar să fie îndeplinită, ci și să ofere încrederea că a fost îndeplinită. Aceasta presupune că statele-părți la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale sânt obligate nu doar să instituie un sistem normativ care ar asigura ca **activitatea tuturor participanților la actul de justiție să se desfășoare în strictă**

conformitate cu prevederile legale și cu standardele internaționale, ci și să întreprindă toate măsurile pentru ca justițiabilii să aibă convingerea că a fost înfăptuită justiția (ibidem).

Obligația pozitivă a statului de a asigura, la nivel legislativ, independența avocatului derivă din prevederile articolelor 1, 7, 15, 16, 20, 21, 23, 25, 26 și 28 ale Constituției. Aceste articole sunt menite să faciliteze modernizarea sistemelor de drept în statele organizate pe principii democratice.

Independența avocatului este o condiție esențială pentru existența statului de drept și reprezintă o garanție fundamentală pentru un proces echitabil. Prin urmare, instituirea unor proceduri speciale pentru anchetarea avocaților constituie o garanție adecvată pentru asigurarea unui proces echitabil și pentru administrarea justiției.

Prin introducerea excepției în art. 52 alin. (2) din Legea cu privire la avocatură, care elimină necesitatea acordului prealabil al Consiliului Uniunii Avocaților pentru reținerea, aducerea silită, arestarea și percheziționarea avocatului pentru infracțiunile prevăzute la art. 324-326 din Codul Penal, avocatul a fost privat de orice garanții minime menite să prevină abuzurile din partea organelor de urmărire penală.

Legiuitorul, odată cu modificările aduse art. 52 din Legea cu privire la avocatură, ar fi trebuit să asigure același tratament nediscriminatoriu pentru avocați, similar cu cel acordat altor "actori procedurali" (judecători și procurori). De exemplu, ar fi trebuit stabilite, prin lege, aceleași condiții procedurale pentru pornirea urmăririi penale, reținerea, arestarea sau percheziționarea unui avocat, în cazul în care acesta este suspectat de comiterea unei infracțiuni prevăzute la art. 324-326 din Codul

penal, cu mențiunea că astfel de acțiuni procesuale ar trebui să fie dispuse și coordonate exclusiv de Procurorul General.

Pornirea urmăririi penale determină, conform art. 274 din Codul de procedură penală, emiterea unui act procedural motivat privind săvârșirea unei infracțiuni. În baza dispozițiilor art. 19 alin. (4) din Legea cu privire la statutul judecătorului și art. 34 alin. (4) din Legea cu privire la procuratură, un astfel de act, în cazul altor “actori procedurali”, este emis de către Procurorul General, ceea ce nu se aplică avocaților, creând astfel un tratament discriminatoriu.

Din această perspectivă, acordarea exclusivă a dreptului Procurorului General de a porni urmărirea penală împotriva unui avocat ar reduce influența altor autorități asupra acestuia, eliminând discrepanțele și inechitățile dintre judecători, procurori și avocați, care ar trebui să se bucure de aceleași drepturi egale în calitatea lor de protagoniști în administrarea justiției. Această procedură ar contribui la asigurarea unui sistem de frâne și contrabalante, împiedicând autoritățile să depășească limitele stabilite de Constituție în exercitarea atribuțiilor lor, prevenind și eliminând abuzurile sau ingerințele care ar putea periclita independența avocatului, inclusiv presiunile externe încă din etapa inițială a urmăririi penale.

De asemenea, investirea Procurorului General cu atribuția de a porni urmărirea penală împotriva unui avocat, chiar și fără acordul prealabil al Consiliului Uniunii Avocaților, și efectuarea urmăririi penale sub conducerea acestuia ar putea echilibra discrepanțele existente, fiind justificată mai ales de particularitățile investigării cauzelor de corupție, care pot necesita operativitate și confidențialitate în desfășurarea acțiunilor procesuale.

Pentru a preveni ingerințele abuzive și a garanta independența instituției avocatului, Constituția include norme care prevăd instituirea unor proceduri speciale pentru tragerea la răspundere penală a deputaților, Președintelui Republicii Moldova, judecătorilor, avocatului poporului, și procurorilor. De asemenea, Constituția prevede că independența avocatului este asigurată în condițiile legii, la fel cum se întâmplă în cazul procurorilor și judecătorilor.

Prin urmare, privarea avocatului, în prezent, de orice garanții minime adecvate, chiar și atunci când este suspectat de comiterea infracțiunilor prevăzute la art. 324-326 din Codul penal, nu este în conformitate cu prevederile art. 1, art. 4, art. 7, art. 8, art. 15, art. 16, art. 20, art. 21, art. 23 alin. (2), art. 25, art. 26, art. 28 și art. 29 din Constituție. Aceasta creează premise pentru acțiuni arbitrare, care nu numai că ar putea diminua independența avocatului și administrarea justiției în general, dar ar putea, de asemenea, să afecteze reputația avocatului și să conducă la pierderea încrederii justițiabililor în actul de justiție, având și alte repercusiuni importante.

Astfel, lipsa în Legea cu privire la avocatură a unor prevederi similare celor aplicabile altor „actori procedurali” (cum sunt judecătorii și procurorii), cum ar fi stabilirea prin lege a aceluiași condiții procedurale pentru inițierea urmăririi penale, reținerea, arestarea sau percheziționarea avocatului în cazul în care acesta este suspectat de comiterea unei infracțiuni prevăzute la art. 324-326 din Codul penal, și anume, ca aceste măsuri procesuale să fie dispuse și controlate exclusiv de Procurorul General, conduce la o ingerință în dreptul constituțional al avocaților de a-și cunoaște și exercita drepturile și îndatoririle în mod corespunzător.

Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului (CtEDO), orice restrângere sau limitare a drepturilor trebuie să îndeplinească cerințele "testului

triplu", care implică: (a) limitarea trebuie să fie prevăzută de lege; (b) protejarea unui interes legitim; și (c) necesitatea într-o societate democratică.

Autorul sesizării consideră că restrângerea drepturilor sale nu respectă condiția menționată la punctul (a), întrucât orice restrângere poate fi impusă doar printr-o lege, ale cărei dispoziții trebuie să fie accesibile și clare, iar redactarea acestora nu trebuie să permită o interpretare extensivă, susceptibilă de abuzuri.

Este important de subliniat că unele articole din Codul penal, indicate ca excepții în art. 52 din Legea cu privire la avocatură, nu sunt aplicabile avocaților, fapt ce evidențiază, încă o dată, lipsa de previzibilitate și claritate a prevederilor legale contestate în această sesizare.

De exemplu, art. 324 „Coruperea pasivă” din Codul penal sancționează pretinderea, acceptarea sau primirea, personal sau prin intermediari, de către o persoană publică. O formulare similară se regăsește și în art. 324¹ „Coruperea politică pasivă”, care sancționează aceleași acțiuni comise de o persoană publică în exercitarea mandatului obținut prin alegeri.

În contrast, conform art. 1 alin. (2) din Legea cu privire la avocatură, „profesia de avocat este liberă și independentă, având o organizare și funcționare autonomă, în conformitate cu prezenta lege și cu statutul profesiei de avocat. Activitatea avocatului nu este considerată activitate de întreprinzător.”

Aici reiterăm că CtEDO a constatat că anumite dispoziții din legislația internă a statului pârât nu îndeplinesc cerințele unei „legi” din cauza lipsei de previzibilitate (cauza Rotaru contra României). De asemenea, Curtea a subliniat că o normă are un grad suficient de previzibilitate doar atunci când este redactată cu precizie, astfel

încât să permită oricărei persoane, care, la nevoie, poate apela la consultanță specializată, să-și ajusteze comportamentul în consecință (cauza Amann împotriva Elveției).

În hotărârea menționată, Curtea a subliniat că expresia „prevăzut de lege” nu se referă doar la existența unor prevederi în legea națională, ci și la calitatea acesteia, care trebuie să fie compatibilă cu principiul supremației dreptului, menționat expres în preambulul Convenției. Astfel, în cazurile de restrângeri arbitrare, care, deși sunt prevăzute de legea națională, contravin principiului supremației dreptului, se vor aplica dispozițiile Convenției.

În jurisprudența sa anterioară, Curtea Constituțională a reafirmat faptul că „exigențele statului de drept presupun, printre altele, asigurarea legalității și a certitudinii juridice (Raportul privind preeminența dreptului, adoptat de Comisia de la Veneția la cea de-a 86-a sesiune plenară, 2011, §41)” (HCC nr. 22 din 01.10.2018, §26; HCC nr. 39 din 21.12.2021, §33). De asemenea, Curtea a subliniat că „expresia ‘prevăzută de lege’ presupune, printre altele, ca legea să întrunească standardul calității, adică să fie accesibilă și previzibilă” (Kohlina v. Cehia, [MC], 27 ianuarie 2015, §50; Vasiliauskas v. Lituania [MC], 20 octombrie 2015, §154; Koprivnikar v. Slovenia, 24 ianuarie 2017, §48).

Curtea a menționat, de asemenea, că articolul 23 alin.(2) din Constituție impune adoptarea de legi accesibile și previzibile de către legiuitor. Condiția accesibilității presupune ca textele de lege să fie cunoscute de către destinatari, iar orice persoană trebuie să dispună de informații clare privind normele juridice aplicabile într-un caz concret (Khlyustov v. Rusia, 11 iulie 2013, §68). Accesibilitatea legii implică publicarea actelor normative și intrarea în vigoare a acestora, în conformitate cu

articolul 76 din Constituție, prin publicarea lor în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Previzibilitatea legii este îndeplinită atunci când justițiabilul poate înțelege, din textul normei juridice relevante și, la nevoie, cu ajutorul interpretării instanțelor sau consultării juriștilor profesioniști, care sunt acțiunile sau omisiunile care îi pot angaja răspunderea penală și care este pedeapsa aplicabilă în cazul încălcării unei norme (Koprivnikar v. Slovenia, 24 ianuarie 2017, §47). Totuși, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a remarcat că, deși certitudinea este de dorit, aceasta ar putea duce la o rigiditate excesivă (Del Rio Prada v. Spania [MC], 21 octombrie 2013, §§92-93).

Nevoia de a evita rigiditatea excesivă și de a ține pasul cu circumstanțele schimbătoare implică formularea legilor în termeni care sunt, într-o oarecare măsură, vagi, lăsând interpretarea și aplicarea acestora la latitudinea practicii (Kokkinakis v. Grecia, 25 mai 1993, §40). Pe de altă parte, utilizarea unor concepte și criterii prea vagi în interpretarea unei prevederi legislative poate duce la incompatibilitatea acesteia cu cerințele clarității și previzibilității, în privința efectelor sale (Liivik v. Estonia, 25 iunie 2009, §§96-104) (a se vedea HCC nr. 22 din 01.10.2018, §§32-35).

De asemenea, efectuarea reținerii, aducerii silite sau percheziționării avocatului de către ofițerul de urmărire penală, fără implicarea Procurorului General sau fără consimțământul Consiliului Uniunii Avocaților, comportă un risc iminent de afectare a independenței avocatului.

În această ordine de idei, menționăm că, în Hotărârea Curții Constituționale nr. 22 din 5 septembrie 2013 privind controlul constituționalității unor prevederi

referitoare la imunitatea judecătorilor (Sesizarea nr. 32a/2012), Curtea a abordat aspectul garanțiilor acordate judecătorilor, **subliniind existența nejustificată a unor discrepanțe între garanțiile legale acordate diferiților actori procedurali** (pct. 106).

Astfel, modificările legislative contestate, operate la art. 52 din Legea cu privire la avocatură, sunt afectate de viciul calității legii, fapt ce creează premise pentru diminuarea independenței avocatului, având potențialul de a afecta art. 20, 21 și 26 din Constituție, care guvernează și garantează accesul liber la justiție, dreptul justițiabilului la apărare, precum și neamestecul în activitatea avocatului ce exercită apărarea, adică neadmiterea oricărei forme de influență externă asupra acestuia.

Deși Constituția prevede la art. 54 alin. (2) că restrângerea unui drept nu este admisă în raport cu dispozițiile din art. 20 și 21, care garantează dreptul la o „**satisfacție efectivă**” din partea instanțelor judecătorești împotriva actelor ce violează drepturile, libertățile și interesele legitime, și situațiile în care unui acuzat „**i se asigură toate garanțiile necesare apărării sale**” în cadrul unui proces public, Legiuitorul a adoptat Art. 1 pct. 6) din Legea pentru modificarea Legii nr. 1260/2002 cu privire la avocatură nr. 13 din 21.01.2022, care a eliminat complet garanțiile minime necesare pentru partea apărării. Aceasta modificare a crescut riscul abuzurilor, acțiunilor arbitrare și acuzațiilor false împotriva avocatului acuzat de persoane interesate.

Astfel, Legiuitorul nu a prevăzut în schimb nici un mecanism adecvat de control și echilibru (în literatura de specialitate acesta este denumit ca un instrument de frâne, de balansare sau contrabalansare), pentru a se asigura, în lumina alin. (4) al aceluiași articol, că restrângerea drepturilor este proporțională cu situația care a determinat-o și că nu afectează existența dreptului (art. 1, 4, 7, 8, 15, 16, 20, 21, 23, 25, 26, 28, 29 și 43 din Constituție) sau a libertății. Respectarea acestei proceduri nu este doar

o formalitate, ci o obligație legală esențială pentru buna funcționare a sistemului judiciar.

Curtea Constituțională a stabilit ca principiu că avocatura trebuie să beneficieze de garanții legale pentru exercitarea acestei activități în conformitate cu principiile și normele dreptului internațional și ale Constituției Republicii Moldova (HCC nr. 12 din 19 iunie 2003).

În absența unor norme procedurale precise, accesibile și previzibile, se deschide calea pentru abordări manipulative din partea organului de urmărire penală. Astfel, în cazul avocatului acuzat (speța în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate), organul de urmărire penală a creat o distorsiune a justiției, împiedicând instanța să examineze complet și obiectiv necesitatea și legalitatea autorizării percheziției, și să evalueze în mod adecvat garanțiile oferite avocatului, neinformând instanța despre calitatea sa de avocat, ceea ce s-a manifestat prin două abateri:

1. Nu s-a garantat protecția necesară a secretului profesional al avocatului, drept garantat de normele internaționale (art. 6 împreună cu art. 8 din Convenție) și constituționale (art. 20 coroborat cu art. 28 din Constituție).
2. S-a creat un teren fertil pentru abuzuri. Organul de urmărire penală, prin modificările operate și contestate, nu este împiedicat să recurgă la tertipuri juridice pentru a manipula sistemul judiciar și prevederile din Codul Penal, în scopul atingerii unor obiective ascunse, utilizând metode nedemne și neonestе față de avocații incomozi.

O satisfacție poate fi considerată „efectivă” și avocatul poate fi considerat „independent” în sensul art. 6 § 1 al Convenției europene a drepturilor omului, doar

dacă se ia în considerare și existența unei protecții reale împotriva presiunilor externe.

În cazul avocatului acuzat (speța în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate), acțiunile organului de urmărire penală reflectă o rea-credință evidentă, mai ales atunci când urmărirea penală este inițiată pe baza indicilor prevăzuți de articolul 324 din Codul Penal, care vizează direct avocatul acuzat (deși acesta nu are statut special de persoană de demnitate publică sau de funcționar public), având ca scop real eludarea garanțiilor prevăzute de articolul 52 alin. (2) din Legea cu privire la avocatură.

În Hotărârea Curții Constituționale nr. 10 din 16 aprilie 2010, referitoare la revizuirea Hotărârii nr. 16 din 28.05.1998 „Cu privire la interpretarea art. 20 din Constituția Republicii Moldova”, în redacția Hotărârii nr. 39 din 09.07.2001, Curtea Constituțională a menționat că „practica juridicțională internațională [...] este obligatorie pentru Republica Moldova, ca stat care a aderat la Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale”.

În această lumină, vom sublinia următoarele argumente din practica internațională, care, având în vedere logica statuărilor Curții Constituționale din HCC nr. 10 din 16 aprilie 2010, sunt importante pentru soluționarea excepției de neconstituționalitate.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a subliniat constant importanța menținerii autorității justiției într-un stat de drept și într-o societate democratică. În orice caz, buna funcționare a instanțelor de judecată nu ar fi posibilă fără relații bazate pe considerație și respect reciproc între diverșii protagoniști ai sistemului de justiție, în fruntea cărora se află judecătorii și avocații (*Morice v. Franța*, Hotărârea din 23

aprilie 2015, § 170). Astfel, în contextul controlului de constituționalitate al prevederilor legale contestate, se evidențiază o discrepanță semnificativă între **garanțiile acordate actorilor procedurali** (HCC nr. 22 din 5 septembrie 2013, pct. 106).

În Recomandarea Rec(2000)21 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei către statele membre privind libertatea de exercitare a profesiei de avocat (adoptată la 25 octombrie 2000) sânt incluse următoarele prevederi relevante:

„... Dorind să promoveze libertatea de exercitare a profesiei de avocat în vederea **consolidării statului de drept**, la care participă avocații, în special în rolul de apărare a libertăților individuale;

Conștienți de necesitatea **unui sistem echitabil de administrare a justiției**, care să garanteze independența avocaților în îndeplinirea îndatoririlor lor profesionale, fără nicio restricție, influență, stimulare, presiune, amenințări sau imixtiuni necorespunzătoare, directe sau indirecte, din orice parte sau pentru orice motiv;

...

Principiul I – Principii generale privind libertatea de exercitare a profesiei de avocat

1. Ar trebui luate toate măsurile necesare pentru a respecta, proteja și promova libertatea de exercitare a profesiei de avocat **fără discriminare și fără ingerințe necorespunzătoare** din partea autorităților sau a publicului, în special în lumina dispozițiilor relevante ale Convenției Europene a Drepturilor Omului. ...”

Principiile de bază privind rolul avocaților (adoptate de cel de-al optulea Congres al Națiunilor Unite pentru prevenirea criminalității și tratarea infractorilor, desfășurat la Havana, Cuba, între 27 august și 7 septembrie 1990), precizează, în special că:

„16. Guvernele se asigură că avocații (a) își pot îndeplini toate funcțiile profesionale fără intimidare, obstacole, hărțuire sau interferențe necorespunzătoare; (b) sunt capabili să călătorească și să se consulte liber cu clienții lor atât în propria țară, cât și în străinătate; și (c) nu vor suferi sau nu vor fi amenințați cu urmărire penală sau sancțiuni administrative, economice sau de altă natură pentru nicio acțiune

întreprinsă în conformitate cu îndatoririle, standardele și etica profesională recunoscute.

...

22. Guvernele trebuie să recunoască și să respecte că toate comunicările și consultările dintre **avocați și clienții lor** în cadrul relației lor profesionale sunt **confidențiale.**”

Consiliul Barourilor și Societăților de Avocați din Europa (CCBE) a adoptat două texte fondatoare: Codul de conduită pentru avocații europeni, care datează din 28 octombrie 1988 și a suferit o serie de amendamente, și Carta principiilor fundamentale a Uniunii Europene. Profesia juridică, care a fost adoptată la 24 noiembrie 2006. Carta, care nu este concepută ca un cod de conduită, conține o listă de zece principii de bază comune normelor naționale și internaționale care reglementează profesia de avocat.

- „(a) independența avocatului și libertatea avocatului de a urmări cazul clientului;
- (b) dreptul și obligația avocatului de a păstra confidențialitatea problemelor clienților și de a respecta secretul profesional;
- (c) evitarea conflictelor de interese, fie între clienți diferiți, fie între client și avocat;
- (d) demnitatea și onoarea profesiei de avocat, precum și integritatea și buna reputație a avocatului individual;
- (e) loialitate față de client;
- (f) tratamentul echitabil al clienților în ceea ce privește comisioanele;
- (g) competența profesională a avocatului;
- (h) respect față de colegii profesioniști;
- (i) respectarea statului de drept și administrarea echitabilă a justiției; și
- (j) auto reglementarea profesiei de avocat.”

Ghidul practic al principiilor internaționale privind independența și responsabilitatea judecătorilor, avocaților și procurorilor, elaborat de Comisia Internațională a Juriștilor (inițial în 2004, cea mai recentă versiune fiind publicată la 22 iulie 2009), conține multe documente internaționale semnificative și relevante.

Pasajele relevante din **Opinia nr. (2013) 16 privind relațiile dintre judecători și avocați, adoptată de Consiliul Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) în perioada 13-15 noiembrie 2013**, are următorul cuprins:

„6. În cadrul obligației lor profesionale să apere drepturile și interesele clienților lor, și avocații trebuie joacă un rol esențial în administrarea corectă a justiției. Punctul 6 din Comentariul la Carta principiilor fundamentale ale profesiei juridice europene a CCBE definește rolul avocatului după cum urmează: „Rolul avocatului, indiferent dacă este deținut de o persoană fizică, de o corporație sau de stat, este de consilier de încredere al clientului și reprezentant, ca profesionist respectat de terți și ca participant indispensabil în administrarea corectă a justiției. Cuprinzând toate aceste elemente, avocatul, care servește cu fidelitate interesele propriului client și protejează drepturile clientului, îndeplinește și funcțiile avocatului în societate – care sunt de a preveni conflictele, de a se asigura că conflictele sunt soluționate în conformitate cu principiile recunoscute de drept civil, public sau penal și cu respectarea drepturilor și intereselor, pentru a promova dezvoltarea dreptului și pentru a apăra libertatea, justiția și statul de drept” . După cum se precizează în paragraful 1.1 din Codul de conduită pentru avocații europeni al CCBE, respectarea funcției profesionale a avocatului este o condiție esențială pentru statul de drept și democrația în societate. Principiile de bază ale ONU privind rolul avocaților precizează că o protecție adecvată a drepturilor omului și a libertăților fundamentale la care au dreptul toate persoanele, fie ele economice, sociale și culturale, sau civile și politice, necesită ca **toate persoanele să aibă acces efectiv la serviciile juridice. oferit de o profesie juridică independentă.** Principiul 12 prevede că avocații trebuie

să păstreze în orice moment onoarea și demnitatea profesiei lor ca **agenți esențiali ai administrării justiției**.

7. Judecătorii și avocații trebuie să fie independenți în exercitarea atribuțiilor lor și, de asemenea, trebuie să fie și să fie considerați independenți unul de celălalt. Această independență este afirmată de statutul și principiile etice adoptate de fiecare profesie. CCJE consideră că această independență este vitală pentru buna funcționare a justiției.

CCJE face referire la Recomandarea CM/Rec (2010)12, paragraful 7, care prevede că **independența judecătorilor ar trebui garantată la cel mai înalt nivel legal posibil. Independența avocaților ar trebui să fie garantată în același mod.**

...

9. Se pot distinge două domenii ale relațiilor dintre judecători și avocați:

– pe de o parte, relațiile dintre judecători și avocați care decurg din principiile și regulile procedurale ale fiecărui stat și **care vor avea un impact direct asupra eficienței și calității procedurilor judiciare**. În concluziile și recomandările formulate în Avizul său nr. 11 (2008) privind calitatea hotărârilor judecătorești, CCJE a subliniat că **standardul de calitate a hotărârilor judecătorești va fi în mod clar rezultatul interacțiunilor dintre numeroșii actori din sistemul judiciar;**

– pe de altă parte, relațiile care rezultă din conduita profesională a judecătorilor și avocaților și care necesită respect reciproc pentru rolurile jucate de fiecare parte și un dialog constructiv între judecători și avocați.

...

19. Judecătorii și avocații au fiecare propriul set de principii etice. Cu toate acestea, **mai multe principii etice sunt comune atât judecătorilor, cât și avocaților, de exemplu respectarea legii, secretul profesional, integritatea și demnitatea, respectul pentru justițiabili, competența, corectitudinea și respectul reciproc.**

20. Principiile etice ale judecătorilor și avocaților ar trebui, de asemenea, să se preocupe relațiile dintre cele două profesii.

...

În ceea ce privește avocații, paragrafele 4.1, 4.2, 4.3 și 4.4 din Codul de conduită CCBE pentru avocații europeni exprimă următoarele principii: un avocat care se prezintă sau participă la o cauză în fața unei instanțe sau tribunal trebuie să respecte regulile de comportament aplicat în fața acelei instanțe sau tribunal. Un avocat trebuie să acorde întotdeauna atenția cuvenită pentru desfășurarea corectă a procedurii. Avocatul, menținând respectul și curtoazia cuvenite față de instanță, trebuie să apere interesele clientului în mod onorabil și fără teamă, fără a ține seama de propriile interese ale avocatului sau de orice consecințe pentru el sau pentru orice altă persoană. Un avocat nu trebuie niciodată să ofere cu bună știință instanței informații false sau înșelătoare.

21. CCJE consideră că relațiile dintre judecători și avocați ar trebui să se bazeze pe reciprocitate înțelegerea rolului celuilalt, a respectului reciproc și a independenței unul față de celălalt.

În consecință, CCJE consideră că este necesar să se dezvolte dialoguri și schimburi între judecători și avocați la nivel instituțional național și european cu privire la problema relațiilor lor reciproce. Ar trebui luate în considerare principiile etice atât ale judecătorilor, cât și ale avocaților. În acest sens, CCJE încurajează identificarea unor principii etice comune, precum **datoria de independență, datoria de a susține statul de drept în orice moment, cooperarea pentru a asigura o desfășurare corectă și rapidă a procedurilor și formarea profesională permanentă. Asociațiile profesionale și organele independente de conducere ale judecătorilor și avocaților ar trebui să fie responsabile de acest proces.**

...

24. Relațiile dintre judecători și avocați ar **trebui să păstreze întotdeauna imparțialitatea instanței și imaginea de imparțialitate.** Judecătorii și avocații ar trebui

să fie pe deplin conștienți de acest lucru, iar normele procedurale și etice adecvate ar trebui să protejeze această imparțialitate.

Aspecte privind garantarea secretului profesional dintre Avocat și Client

Conform paragrafului 22 din **Principiile de Bază privind Rolul Avocaților** (adoptate în 1990 de al Optulea Congres al Națiunilor Unite privind Prevenirea Criminalității și Tratatamentul Infractorilor), „Guvernele trebuie să recunoască și să respecte faptul că toate comunicările și consultările între avocați și clienții lor în cadrul relației profesionale sunt confidențiale”.

În **Recomandarea Rec(2000)21**, Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei recomandă guvernelor statelor membre să ia toate măsurile necesare „pentru a asigura respectarea confidențialității relației avocat-client”. Excepțiile de la acest principiu pot fi permise „doar dacă sunt compatibile cu statul de drept”.

În **Recomandarea 2085 (2016)** și **Rezoluția 2095 (2016)**, Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei a reamintit statelor membre rolul apărătorilor drepturilor omului și necesitatea de a le consolida protecția lor.

În **Recomandarea Rec 2121 (2018)**, Adunarea Parlamentară a invitat, de asemenea, Comitetul de Miniștri să elaboreze și să adopte o convenție privind profesia de avocat bazată pe standardele stabilite în **Recomandarea nr. R (2000) 21** și alte instrumente relevante, inclusiv Carta Principiilor de Bază ale Profesiei Juridice din Europa a Consiliului Barourilor și Societăților de Drept din Europa, Principiile de Conduită Profesională pentru Profesionistul Juridic din secolul XXI ale Asociației Internaționale a Avocaților și Standardele de Independență a Profesiei Juridice, Principiile Internaționale de Conduită pentru Profesionistul Juridic și Ghidul pentru Stabilirea și Menținerea Procedurilor de Reclamații și Disciplinare ale Asociației Internaționale a Barourilor. În opinia Adunării Parlamentare, **convenția ar ajuta la întărirea unor**

garanții fundamentale precum privilegiul legal profesional și confidențialitatea comunicărilor avocat-client.

În hotărârea *Kruglov și alții v. Rusia*, § 94, se evidențiază rolul esențial al Curții Constituționale la nivel național, indicând că, înainte de examinarea speței de către Curtea Europeană, și în absența unor norme legislative ruse care să reglementeze și să asigure secretul profesional al documentelor între avocat și client, Curtea Constituțională a Federației Ruse a adresat legislativului o adresă pentru adoptarea unor garanții suplimentare în ceea ce privește perchezițiile efectuate în sediile și imobilele avocaților. Această solicitare viza, în special, asigurarea tratamentului distinct al documentelor protejate de privilegiul profesional față de materialele obișnuite (Rezoluția 33P/2015 din 17 decembrie 2015).

Este relevantă de asemenea hotărârea emblematică de impact **Mancevschi c. Moldovei**, §§ 39 - 49, unde percheziția și ridicarea de obiecte a vizat apartamentul și biroul avocatului (reclamantului). Curtea Europeană a reiterat că pentru a stabili **dacă** ingerința în dreptul persoanei la respectarea „domiciliului său” a fost proporțională scopului legitim urmărit, criteriile care urmează a fi luate în considerație sunt circumstanțele eliberării autorizării pentru efectuarea percheziției, în special probele disponibile la momentul respectiv, scopul și conținutul autorizării, **modul în care a fost efectuată percheziția, inclusiv prezența unor observatori independenți în timpul percheziției și posibilele repercusiuni asupra reputației și lucrului persoanei la care se face percheziția** (*a se vedea, de asemenea, Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.7 din 04.07.2005 Cu privire la practica asigurării controlului judecătoresc de către judecătorul de instrucție în procesul urmăririi penale, § 2.11., modificată la 24 decembrie 2010; „Probele în procesul penal. Îndrumar pentru avocați”, autor Igor Dolea, dr. hab. în drept, prof. univ., ex-judecător constituțional, ABA ROLI Moldova, § 3.2.4).*

Curtea Europeană la fel a notat în cazul enunțat *supra* că textul mandatului judecătoresc a acordat ofițerului de urmărire penală o discreție nelimitată de a căuta orice dorea el atât la biroul reclamantului cât și la domiciliul acestuia. Totodată, Curtea a menționat că percheziția a avut loc în localurile avocatului unde se aflau dosarele clienților săi, fapt care ar fi putut afecta principiul confidențialității relațiilor avocat-client.

Curtea Europeană și-a reiterat constatările sale din cauza *Mancevschi c. Moldovei* și într-o altă cauză, **repetitivă**, provenind din Republica Moldova. Astfel, în cauza *Lisoaia c. Moldovei* din 2018, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a subliniat lipsa de remedii efective disponibile pentru reclamantă în baza articolului 8 din Convenție. În acest context, Curtea a constatat și încălcarea articolului 13 din Convenție, care garantează dreptul la un recurs efectiv (*a se vedea* § 27).

Este important de remarcat totodată că executarea ambelor acestor hotărâri menționate se află încă sub monitorizarea Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei, conform articolului 46 din Convenție (aceasta rezultă din sursele publice, *a se vedea Raportul Agentului guvernamental cu privire la executarea hotărârilor și deciziilor Curții Europene a Drepturilor Omului în anul 2018*⁸, § III.B.1.2. pct. 12., aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 225 din 03 aprilie 2019). Acest fapt subliniază obligația statului de a implementa un set amplu de **măsuri cu caracter general** care să abordeze deficiențele identificate de Curtea Europeană în procesul de dispunere, autorizare și efectuare a perchezițiilor.

⁸ <https://www.parlament.md/LinkClick.aspx?fileticket=cWllc%2FbAC00%3D&tabid=202&language=ro-RO>
<https://www.agentguvernamental.md/wp-content/uploads/2019/04/RAPORT-AG-2018-FINAL.pdf>

Executarea acestor măsuri are ca obiectiv principal **prevenirea viitoarelor încălcări similare repetitive** ale Convenției. Este esențial ca statul să elimine problemele sistemice evidențiate în hotărârile Curții europene enunțate, ceea ce impune adoptarea sau modificarea actelor legislative relevante. De asemenea, este necesară **instituirea sau schimbarea practicilor, inclusiv a celor judiciare**, precum și implementarea altor măsuri adecvate care să asigure mecanisme și garanții procedurale efective. Aceste măsuri trebuie să prevină abuzurile și să ofere remedii reale și aplicabile în practică, nu doar în teorie sau drept (*a se vedea, totodată, Portalul Agentului Guvernamental, Executarea hotărârilor și a deciziilor CtEDO; Raportul Agentului guvernamental cu privire la măsurile întreprinse în vederea executării hotărârilor și a deciziilor Curții Europene a Drepturilor Omului pentru anul 2023*⁹, § I, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 256 din 10 aprilie 2024).

Un alt caz examinat de Curtea Europeană, în care era vizat un avocat din Moldova, este cauza **Ion Dorogoi c. Moldovei**, cererea nr. 16817/15. Acest caz a avut o finalitate prin intermediul unei reglementări amiabile convenite între guvernul pârât și reclamant. La 7 august 2014, biroul reclamantului, locuința și mașina au fost percheziționate. **În mandatele de percheziție nu s-a menționat că acesta este avocat.** Contestațiile reclamantului au fost în cele din urmă respinse la 30 septembrie 2014. Reclamantul s-a plâns în fața Curții Europene, în temeiul articolului 8 din Convenție, de ilegalitatea și disproporționalitatea perchezițiilor efectuate **în absența oricăror garanții care să protejeze confidențialitatea dosarelor sale profesionale.** (*CEDO, SECȚIA A II-a, Cererea nr. 49906/14, Serghei POSTICA împotriva Republicii Moldova și alte 2 cereri, comunicate Guvernului Republicii Moldova la 6 aprilie 2022*¹⁰). Prin Decizia din 11 mai 2023, Curtea Europeană a specificat că a recepționat declarațiile

⁹ <https://www.agentguvernamental.md/wp-content/uploads/2024/06/Raportul-AG-executare-hotarari-CtEDO-2023.pdf>

¹⁰

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%5B%22Dorogoi%22%2C%22respondent%22:%5B%22MDA%22%2C%22documentcollectionid%22:%5B%22COMMUNICATEDCASES%22%2C%22itemid%22:%5B%22001-217170%22%5D%7D>

de soluționare amiabilă semnate de părți. Curtea a luat act de acordul de soluționare amiabilă încheiat între părți și a constatat că este satisfăcută de faptul că acordul se bazează pe respectarea drepturilor omului garantate prin Convenție și Protocoalele sale. În cazul în care nu se ajungea la validarea acestui acord de soluționare amiabilă, guvernul pârât risca să obțină o hotărâre de condamnare, similar cu situațiile constatate anterior în cauzele *Mancevschi c. Moldovei*, *Lisoaia c. Moldovei* și *Bostan c. Moldovei*. În aceste cazuri, așa cum s-a menționat, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat încălcări ale dreptului reclamanților la respectarea vieții lor private.

Nu în ultimul rând, Curtea Europeană subliniază, în cauza *Efros c. Moldovei*, cererea nr. 62380/11, importanța deosebită a valorilor de principiu stabilite în evaluările și constatările sale care rezultă din cauza *Mancevschi c. Moldovei*. Aceasta demonstrează că aceste principii urmează a fi luate în considerare la examinarea cauzelor similare repetitive. Curtea Europeană a evidențiat în mod special în textul deciziei sale că „*a stabilit o jurisprudență clară și amplă privind plângerile referitoare la percheziția unei case de avocatură (a se vedea, de exemplu, Mancevschi contra Moldovei, nr. 33066/04, § 49, 7 octombrie 2008)*”.

Această reafirmare a jurisprudenței în cauza *Efros c. Moldovei* consolidează și mai mult cadrul juridic stabilit prin cauza *Mancevschi c. Moldovei* și oferă o direcție clară pentru Legiuitor în stabilirea și reglementarea cadrului legal adecvat organului de urmărire penală, dar și instanțelor naționale în soluționarea cazurilor similare. Curtea Europeană subliniază, astfel, necesitatea de a respecta și aplica aceste principii fundamentale pentru a asigura protecția drepturilor fundamentale ale persoanelor afectate de măsuri precum perchezițiile. Era esențial ca Legislativul și instanțele naționale să integreze aceste principii în procesele lor decizionale, garantând astfel o aplicare coerentă și uniformă a standardelor de protecție a drepturilor omului. Până la ziua de azi, Legiuitorul nu a modificat cadrul legal încât

să se asigure compatibilitatea lui cu art. 6 și 8 din Convenția europeană. O aplicare consecventă a jurisprudenței Curții Europene este esențială pentru asigurarea unui echilibru adecvat între necesitățile de investigare și respectarea drepturilor fundamentale ale indivizilor, în cazul de față a avocaților.

În jurisprudența sa, Curtea Europeană apreciază, de asemenea, relevanța și caracterul adecvat al argumentelor invocate pentru a justifica astfel de măsuri [cum ar fi percheziția domiciliului avocatului], precum și respectarea principiului proporționalității în circumstanțele specifice ale cauzei (*Buck c. Germaniei*, pct. 45), precum și dacă legislația și practica pertinente prevăd garanții adecvate și relevante pentru a împiedica autoritățile să adopte măsuri arbitrare sau abuzive (*Gutsanovi c. Bulgariei*, pct. 220; pct. 38-39; *Smirnov c. Rusiei*, pct. 44).

Având în vedere impactul măsurii de percheziție al domiciliul avocatului, adoptarea și punerea ei în aplicare trebuie să fie reglementată de norme foarte clare și precise (*Petri Sallinen și alții c. Finlandei*, pct. 90; *Wolland c. Norvegiei*, pct. 62).

Astfel, Legea trebuie să prevadă garanții procedurale pentru a preveni interferența cu secretul profesional al avocatului, cum ar fi, de exemplu, o interdicție de a elimina documentele acoperite de confidențialitatea avocat-client sau supravegherea percheziției de către un observator obiectiv capabil să identifice, în mod independent de echipa de investigație, care documente erau acoperite de această confidențialitate (*Kruglov și alții c. Rusiei*, § 132; *Yuditskaya c. Rusiei*, § 30). În acest caz, Curtea Europeană a considerat că ridicările de [...] documente care intrau sub incidența secretului profesional al reclamantilor, avocaților sau clienților acestora în cursul perchezițiilor efectuate de organul de urmărire penală la domiciliile și birourile lor, fără să fi filtrat documentele astfel ridicate, erau contrare art. 8 din Convenție. (Ghid privind jurisprudența Convenției Europene a Drepturilor Omului – Protecția datelor, actualizat la 31 august 2022, § 170).

De altfel, reiterăm că și Curtea Constituțională, a stabilit ca valoare de postulat că principiile generale ale avocaturii dictează stabilirea prin lege a unor garanții pentru exercitarea acestei activități în Republica Moldova în conformitate cu principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional și celor consfințite de Constituția țării (*HCC nr. 12 din 19 iunie 2003*).

De vreme ce legea nu conține suficiente garanții procesuale care pot fi puse în practică de instanțele de judecată, Curtea poate reține că există o problemă de constituționalitate în cauza respectivă (a se vedea, *a contrario*, DCC nr. 83 din 17 iunie 2022, § 29).

În orice caz și din motivele expuse, în cazurile raportate la Republica Moldova legate de domeniul percheziției, Curtea europeană a evidențiat că condiția calitativă pe care trebuia să o îndeplinească legislația internă, și anume compatibilitatea cu principiul supremației dreptului, nu a fost îndeplinită în modul corespunzător (*Bostan c. Moldovei*, §22).

Generalizând jurisprudența relevantă și constantă a Curții Europene în materia secretului profesional dintre avocat și client, este de remarcat că de fiecare dată când s-a scos în evidență abuzuri sau lipsa de garanțiilor adecvate avocatului la dispunerea, autorizarea și efectuarea percheziției domiciliului sau a biroului acestuia, Curtea Europeană "a constatat o încălcare în cazul unui mandat de percheziție cu o sferă de aplicare prea largă, care oferă prea multe competențe ofițerilor de urmărire penală, și în cazul în care nu s-a ținut seama de statutul de avocat al persoanei în cauză și nu s-a luat nicio măsură pentru a proteja în mod corespunzător secretul profesional al acestuia" (*Kruglov și alții c. Rusiei*, pct. 123-138; *Kolesnichenko c. Rusiei*, pct. 32-35; *Iliya Stefanov c. Bulgariei*, pct. 39-44; *Smirnov c. Rusiei*, pct. 48; *Aleksanyan c. Rusiei*, pct. 216). Deși în cauza *Kruglov și alții c. Rusiei*, § 122, Guvernul pârât a pretins că reclamantii nu au reușit să demonstreze

că documentele personale sau acoperite de privilegiul legal, nelegate de anchetele în cauză, au fost ridicate sau utilizate împotriva oricărei persoane, totuși Curtea Europeană la examinarea plângerilor reclamantilor în fond **nu a luat în considerare argumentul Guvernului pârât**, și a constatat că perchezițiile au afectat interesele reclamantilor și în consecință a avut loc încălcarea art. 8 al Convenției.

Cu referire la rolul pe care îl are avocatul în administrarea justiției, din jurisprudența relevantă a Curții Europene a Drepturilor Omului deducem următoarele aspecte-cheie:

În cauza *MORICE v. FRANȚA*, Hotărârea din 23 aprilie 2015, Curtea europeană a statuat:

132. Statutul specific al avocaților le conferă o poziție centrală în administrarea justiției ca intermediari între public și instanțe. Prin urmare, ei joacă un rol esențial în asigurarea faptului că instanțele, a căror misiune este fundamentală într-un stat bazat pe statul de drept, beneficiază de încrederea publică (*a se vedea Schöpfer împotriva Elveției*, 20 mai 1998, §§ 29-30, *Rapoartele 1998-III*; *Nikula c. Finlanda*, nr. 31611/96, § 45, *CEDO 2002 -II*, nr. 60115/00, *CEDO 2004-III*; *c. Franța*, nr. 18603/03, § 42, 24 iulie 2008 și *Mor*, § 42). Cu toate acestea, pentru ca membrii publicului să aibă încredere în administrarea justiției, aceștia trebuie să aibă încredere în capacitatea profesiei de avocat de a oferi o reprezentare efectivă (*a se vedea Kyprianou*, § 175).

148. Avocații sunt **protagoniști în sistemul de justiție**, implicați direct în funcționarea acestuia și în apărarea unei părți. Prin urmare, ei nu pot fi echivalați cu un martor extern a cărui sarcină este să informeze publicul.

170. Nici nu se poate considera, din aceleași considerente și ținând cont de cele de mai sus, că condamnarea reclamantului ar putea servi la menținerea autorității justiției. Curtea ar sublinia totuși importanța, într-un stat de drept și într-o societate democratică, a menținerii autorității justiției. În orice caz, **buna funcționare a instanțelor de judecată nu ar fi posibilă fără relații bazate pe considerație și respect reciproc între diverșii protagoniști ai sistemului de justiție, în fruntea cărora se află judecătorii și avocații.**

176. De asemenea, trebuie menționat că impunerea unei sancțiuni unui avocat poate avea **repercusiuni directe** (proceduri disciplinare) sau **indirecte** (în ceea ce privește, de exemplu, imaginea acestuia sau încrederea acordată publicului și clienților săi). În plus, Curtea ar reitera că poziția dominantă a instituțiilor statului impune autorităților să dea dovadă de reținere în recurgerea la procedurile penale.

În cauza *MAKHFI v. FRANTA*, Hotărârea din 19 octombrie 2004, Curtea a stabilit următoarele:

32. De asemenea, reamintește că scopul Convenției „constă în protejarea drepturilor care nu sunt teoretice sau iluzorii, ci concrete și efective ; observația se aplică în special [drepturilor] la apărare având în vedere rolul eminent pe care dreptul la un proces echitabil, din care derivă, îl joacă într-o societate democratică” (hotărârile judecătorești) (*Artico v. Italia din 13 mai 1980, seria A nr 37, pp. 15-16, § 33 și Coëme și alții v. Belgia, § 98*).

33. Noțiunea de egalitate a armelor nu epuizează conținutul paragrafului 3 litera (d) al articolului 6. Cerințele paragrafului 3 litera (d) sunt analizate în special aspecte ale dreptului la un proces echitabil, garantat de paragraful 1 al articolului 6. 6 (*a se vedea în special hotărârile Delcourt v. Belgia din 17 ianuarie 1970, seria A nr 11, p. 15, § 28*

și *Isgrò v. Italia* din 21 februarie 1991, seria A nr 194-A, pp. 11-12, § 31). Sarcina Curții Europene constă în a determina dacă procedura atacată, luată în considerare în ansamblu, a avut caracterul echitabil dorit de paragraful 1 (*a se vedea în special hotărârile Delta v. Franța* din 19 decembrie 1990, seria A nr 191, p. 15, § 35 și *Vidal v. Belgia* din 22 aprilie 1992, seria A nr 235 -B, § 33).

În cauza *COËME și alții v. Belgia*, Hotărârea din 22 iunie 2000, Curtea Europeană a statuat:

98. Curtea reamintește, în primul rând, că scopul Convenției „constă în protejarea unor drepturi care nu sunt teoretice sau iluzorii, ci concrete și efective; observația se aplică în special [drepturilor] la apărare, având în vedere rolul eminent pe care dreptul la un proces echitabil, din care derivă, îl joacă într-o societate democratică” (*Hotărârea Artico împotriva Italiei* din 13 mai 1980, seria A nr. 37, p. 15-16, §33).

102. Curtea reamintește că principiul legalității dreptului procesual penal este un principiu general de drept. Este paralelă cu legalitatea dreptului penal și este consacrată în expresia „*nullum iudicium sine lege*”. Acest principiu impune, la un nivel substanțial, anumite cerințe referitoare la desfășurarea procedurii, în vederea asigurării garanției unui proces echitabil care implică respectarea egalității armelor. Aceasta include obligația de a oferi fiecărei părți o oportunitate rezonabilă de a-și prezenta cazul în condiții care nu o plasează într-un dezavantaj clar față de adversarul său (*a se vedea, printre altele, hotărârea De Haes și Gijssels împotriva Belgiei* din 24 februarie 1997, *Colecții jurisprudențiale și decizii 1997-I*, p. 238, § 53).

De asemenea, reamintește că reglementarea procedurii urmărește, în primul rând, să protejeze persoana acuzată împotriva riscului de abuz de putere și că, prin

urmare, apărarea este cea mai probabil să sufere de lacunele și inexactitățile unei astfel de reglementări .

103. În consecință, Curtea consideră că incertitudinea care a existat din cauza absenței unor norme procedurale stabilite anterior l-a plasat pe reclamant într-un dezavantaj evident în raport cu procurorul, ceea ce l-a privat pe domnul Coëme de un proces echitabil în sensul articolului 6 § 1 din Convenție.

107. Reamintind că **organizarea sistemului judiciar precum și competența în materie represivă** nu pot fi lăsate la aprecierea puterii judecătorești [...].

Jurisprudența relevantă a Curții Constituționale:

1. Hotărârea nr.18 din 03.07.2018 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din Legea cu privire la avocatură nr. 1260 din 19 iulie 2002 conține următoarele constatări relevante:

40. Curtea și-a început analiza prin a sublinia că în administrarea profesiilor atât autoritățile publice, cât și cele private joacă roluri importante. Ca sursă a dreptului persoanelor de a practica anumite profesii, legislativul este responsabil de modul în care acestea sunt garantate și exercitate.

41. Pe de altă parte, atunci când legislativul decide să delege o parte din autoritatea sa, în aceste probleme de politică publică, către anumite organe profesionale, i.e. către Uniunea Avocaților, el trebuie să respecte principiul autoguvernării acestora. În acest sens, legislativul nu trebuie să le prescrie în detaliu structurile, procedurile și politicile, decât dacă este strict necesar. Inițiativa, în asemenea situații, le aparține

profesiilor în sine. Lor li se recunoaște, în acest mod, expertiza deosebită de care dispun.

42. Curtea subliniază faptul că societățile libere pun accentul pe valoarea independenței puterii judecătorești, pe libertatea ei față de ingerințele politice și pe lipsa vreunei influențe în activitatea sa. Un rol esențial în această sferă îl au și avocații independenți, care își reprezintă clienții fără temeri sau favoruri ilegale, pentru a le proteja drepturile și libertățile.

43. Din acest motiv, posibilitatea autoguvernării profesiei de avocat există în vederea unei mai bune realizări a interesului public al justiției independente. Într-o cauză din fața Curții Supreme a Canadei, *Attorney General of Canada v. Law Society of British Columbia*, [1982] 2 S.C.R. 307, judecătorul Estey, care a elaborat opinia majorității, a menționat (la pp. 335-336) că nu vede „nimic patologic cu privire la alegerea unei agenții administrative care să reglementeze un sector al comunității. Legislativul trebuie să cântărească și să stabilească toate aceste probleme și nu văd consecințe de ordin constituțional care să decurgă din acest mod de reglementare”.

44. Independența profesiei de avocat față de stat constituie, în toate manifestările sale generale, una dintre caracteristicile societății libere. Interesul publicului de a avea o societate liberă nu cunoaște un domeniu mai sensibil decât independența, imparțialitatea și disponibilitatea avocaților față de cetățeni, prin oferirea de sfaturi și de servicii juridice. Curtea subliniază că este vorba, în fond, despre poziția unică a avocatului în comunitate. Avocatul luptă, prin definiție, pentru libertate.

52. Curtea subliniază că numai acest fapt poate ridica probleme din perspectiva respectării articolului 13 din Convenția Europeană. În *Alexandridis v. Grecia*, 21 februarie 2008, § 46, Curtea Europeană a reamintit că articolul 13 din Convenție

impune existența în dreptul intern a unui remediu pentru cererile care pot fi considerate „îndreptățite” în sensul Convenției. Un asemenea remediu trebuie să-i permită, în prezenta cauză, instanței naționale competente să cunoască conținutul cererii bazate pe Convenție și să ofere o redresare adecvată. Remediu trebuie să fie unul obiectiv, atât în practică, cât și în drept. De altfel, în *Alexandridis*, Curtea Europeană a constatat existența unei încălcări a articolului 13 din Convenție, din cauza lipsei unui asemenea remediu (§ 49).

*2. Hotărârea Curții Constituționale pentru controlul constituționalității Legii nr.1260-XV din 19 iulie 2002 "Cu privire la avocatură" * Nr.12 din 19.06.2003* conține următoarele aspecte relevante:

2. Protejarea și promovarea drepturilor omului este un principiu democratic fundamental, un reper important în devenirea Republicii Moldova ca stat independent și de drept. Aderând la principalele instrumente internaționale, atât universale (Declarația Universală a Drepturilor Omului), cât și regionale (Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale), Republica Moldova prin această opțiune și-a declarat intenția de a se integra în comunitatea internațională, bazându-se pe ideile garantării, promovării și protejării drepturilor omului prin racordarea legislației naționale la standardele internaționale, democratizarea și reformarea instituțiilor de drept din țară.

Considerând statul de drept o valoare supremă, Republica Moldova a consacrat prin Constituție drepturile și libertățile fundamentale ale omului, inclusiv dreptul la apărare.

Fiind garantat ca un drept inviolabil, având după conținutul său un caracter complex, dreptul la apărare presupune posibilitatea fiecărui om de a reacționa independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale. În acest scop, persoana căreia i se impută o vină se poate baza atât de propriile puteri, cât și pe

ajutorul unui avocat. Pe toată durata procesului, persoana are dreptul să fie asistată de un avocat, ales sau numit din oficiu. Acest drept inalienabil presupune și neamestecul în activitatea persoanelor care exercită apărarea în limitele prevăzute de lege (art.26 din Constituție).

3. Misiunea de a asigura, pe bază profesională, acordarea de asistență juridică calificată persoanelor fizice și juridice în scopul apărării drepturilor, libertăților și intereselor lor legitime, precum și în scopul asigurării accesului la înfăptuirea justiției, potrivit Legii nr.1260-XV, revine avocaturii, care este o instituție de drept independentă a societății civile (art.1 alin.(1)). Ca instituție de drept avocatura reprezintă totalitatea juriștilor care exercită profesia de avocat în bază de licență eliberată conform legii (art.1 alin.(2)).

Potrivit Legii nr.1260-XV, activitatea practică a avocatului se bazează mai întâi pe principiul asigurării dreptului persoanei la apărare, garantat de Constituție (art.3 lit. a). Acest principiu, precum și celelalte principii consacrate prin lege, ca libertatea și independența în activitatea de avocat, democratismul și colegialitatea în raporturile dintre avocați, apartenența benevolă la asociațiile profesionale de avocați, asigurarea legalității și umanismului (art.3 lit. b) - lit. e), concordă deplin cu principiile și dispozițiile constituționale generale privind drepturile și libertățile omului, respectarea dreptului internațional și a tratatelor internaționale, universalitatea, egalitatea, accesul liber la justiție, prezumția nevinovăției persoanei (art.4, art.8, art.15, art.16, art.20, art.21).

Consacrând dezideratul fundamental privind dreptul la apărare, statul garantează tuturor persoanelor asistență juridică profesională în condițiile Legii organice nr.1260-XV (art.5 alin.(1)). Dreptul de a beneficia de asistența juridică a oricărui avocat în bază de acord al părților, posibilitatea acordării de asistență juridică gratuită pornind de la starea materială a persoanei, acordarea asistenței juridice din oficiu și a anumitor genuri de asistență juridică enumerate prin lege, stabilirea garanțiilor pentru activitatea de acordare a asistenței juridice ș.a. reprezintă acele

condiții juridice stipulate de lege prin care pot fi apărate drepturile, libertățile și interesele legitime ale persoanelor fizice și juridice în Republica Moldova, precum și cele indiscutabil necesare pentru buna desfășurare a activității profesionale a avocaților.

4. Legea nr.1260-XV investește avocații din Republica Moldova cu un anumit grad de autoritate publică. Analiza complexă a raporturilor avocaturii cu autoritățile publice (art.57), în special contribuția statului la crearea condițiilor favorabile pentru exercitarea profesiei de avocat, acordarea sprijinului necesar de către Ministerul Justiției, organul administrației publice centrale de specialitate, avocaților și organelor de autoadministrare ale acestora, denotă caracterul preponderent public al avocaturii.

Ideea dominantă a Legii nr.1260-XV este că statul garantează acordarea de asistență juridică calificată oricărei persoane care o solicită (art.5). Având obligația de a respecta angajamentele care decurg din garanția menționată, statul trebuie să dispună de anumite prerogative față de avocați, ca persoane publice, și față de organele de autoadministrare ale avocaților. Evaluarea definitivă a perspectivelor de reformare a avocaturii conform principiilor statului de drept cu o economie de piață, aprobarea volumului, direcțiilor și metodelor de reformare țin, potrivit regimului constituțional, exclusiv de competența Parlamentului.

5. Instituind regulile de organizare a activității de avocat, statul are obligația de a asigura libertatea de acces la profesia de avocat, respectarea normelor de conduită, un anumit grad de competență profesională a avocaților. În același timp, se impune respectarea principiilor independenței și libertății de asociere a avocaților. Formarea unui organ independent, reprezentativ, care să aplice puterea coercitivă a statului față de avocați în cazurile stabilite de lege și să asigure respectarea normelor deontologice, constituie o dispoziție generală de colaborare a avocaturii cu statul.

În același timp, se impune respectarea principiilor independenței și libertății de asociere a avocaților. Formarea unui organ independent, reprezentativ, care să

aplice puterea coercitivă a statului față de avocați în cazurile stabilite de lege și să asigure respectarea normelor deontologice, constituie o dispoziție generală de colaborare a avocaturii cu statul.

Rigorile standardelor dreptului internațional în domeniul avocaturii în esență sânt consacrate de Constituție și Legea nr.1260-XV. **Universalitatea, egalitatea, accesul liber la justiție, prezumția nevinovăției, dreptul la apărare sânt dezideratele fundamentale, de care s-a ghidat legislatorul național reglementând activitatea avocaturii în societatea civilă.**

Principiile generale ale avocaturii dictează stabilirea prin lege a unor garanții pentru exercitarea acestei activități în Republica Moldova în conformitate cu principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional și celor consfințite de Constituția țării. Prevederile privind autoadministrarea avocaților prin intermediul Baroului, format de majoritatea avocaților, sânt recunoscute drept garanții pentru activitatea de acordare a asistenței juridice, fiind în deplină concordanță cu dispozițiile Constituției (art.1, art.4-8, art.15, art.16, art.20, art.26).

Caracterul constituțional al normelor generale ale Legii nr.1260-XV, care stabilesc principiile și condițiile activității de avocat în Republica Moldova, determină implicit constituționalitatea dispozițiilor capitolului VI din lege privind sistemul organelor de autoadministrare ale avocaților (art.31-42), deoarece aceste norme corelează, formând un tot unitar.

Prin Hotărârea din 2 iulie 1990, în cazul Asociației avocaților spanioli contra Spaniei, Comisia Europeană pentru Drepturile Omului a considerat că organele profesionale sânt în esență de drept public, fiind învestite cu misiuni de interes general, și nu sânt instituții în aspectul dreptului de asociații. În această ordine de idei, Baroul avocaților din Republica Moldova nu poate fi considerat o asociație în sensul articolului 11 din Convenție, or, legislatorul l-a înzestrat cu statut de organizație profesională a avocaților, atribuindu-i prerogative de drept comun și de interes public. Conform jurisprudenței Curții Europene în materie de asociații profesionale, astfel de

instituție cu caracter de drept public, cum este în cazul de față Baroul avocaților, format în condițiile Legii nr.1260-XV, se consideră admisibilă, compatibilă cu exigențele Convenției.

3. *Hotărârea Curții Constituționale nr. 3 din 10.02.2011 privind controlul constituționalității unor prevederi ale art. I pct.5, art. II și art. III din Legea nr.102 din 28 mai 2010 "Pentru modificarea și completarea unor acte legislative", art.10 alin.(3) lit. a) din Legea nr.1260-XV din 19 iulie 2002 "Cu privire la avocatură" constată:*

Condiția că persoanele care doresc să profeseze avocatura trebuie să corespundă anumitor cerințe este prevăzută și de Carta principiilor fundamentale ale avocatului european, care stipulează că acesta trebuie să se bucure de încrederea clienților, a terțelor persoane, a instanțelor de judecată și a statului, avocatul trebuie să demonstreze că este demn de încredere.

Punând accentul pe profesionalismul și reputația ireproșabilă a avocatului, Curtea consideră că prevederile legale nu contravin nici art. 29 al Declarației Universale a Drepturilor Omului, care stipulează „că în exercitarea drepturilor și libertăților sale fiecare persoană este supusă numai îngrădirilor stabilite de lege în scopul exclusiv al asigurării recunoașterii și respectării drepturilor și libertăților celorlalți și în vederea satisfacerii cerințelor juste ale moralei, ordinii publice și bunăstării generale, într-o societate democratică”.

De asemenea, Curtea menționează că Legea cu privire la avocatură are statut de act legislativ special în raport cu norma penală și, potrivit principiului *specialia generalibus derogant*, ea are prioritate.

Curtea Constituțională reiterează cerințele Curții Europene a Drepturilor Omului, care în repetate rânduri a menționat că justiția nu trebuie doar să fie îndeplinită, ci și să ofere încrederea că a fost îndeplinită. Aceasta presupune că statele-părți la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale sânt

obligate nu doar să instituie un sistem normativ care ar asigura ca activitatea tuturor participanților la actul de justiție să se desfășoare în strictă conformitate cu prevederile legale și cu standardele internaționale, ci și să întreprindă toate măsurile pentru ca justițiabilii să aibă convingerea că a fost îndeplinită justiția.

Concluzie:

O **restricție** impusă printr-o lege care elimină garanțiile procedurale acordate anterior avocaților poate fi considerată disproporționată atunci când nu sunt introduse măsuri compensatorii adecvate care să prevină abuzurile. Aceasta se aplică în mod special în contextul protejării independenței avocatului în exercitarea misiunii de apărare a clientului său, subsecvent și garantării secretului profesional și ale altor drepturi procedurale inerente ale avocaților. Aceste garanții nu sunt oferite prin Legea cu privire la avocatură în redacția textului în vigoare .

1. Eliminarea acordului Consiliului Uniunii Avocaților

Proportionalitatea și contrabalansarea măsurii: Eliminarea necesității acordului Consiliului Uniunii Avocaților pentru percheziționarea avocatului și alte acțiuni procesuale, fără a introduce o măsură compensatorie adecvată, cum ar fi pornirea urmăririi penale direct de Procurorul general și dispunerea și supravegherea directă de către acesta a altor măsuri procesuale, poate fi considerată disproporționată. Aceasta expune avocații la riscuri de abuz și periclitează deschis independența avocatului și evident poate afecta confidențialitatea relației avocat-client, aspecte protejate și de jurisprudența CEDO. În cauza *Michaud v. France* (2012), CEDO a subliniat că orice măsură care limitează secretul profesional trebuie să fie proporțională și însoțită de garanții adecvate pentru a preveni abuzurile (§§ 118, 119).

2. Pornirea urmăririi penale de către un procuror ierarhic inferior

Principiul nediscriminării: Tratarea avocaților diferit de alte categorii de actori procedurali, cum ar fi judecătorii și procurorii, în ceea ce privește cine poate iniția urmărirea penală, ridică probleme de discriminare și poate submina independența profesiei de avocat. O astfel de măsură, dacă nu este justificată corespunzător, și nu oferă alte garanții compensatorii și de contrabalansare, poate fi considerată disproporționată și este în contradicție și cu principiul egalității în fața legii. Curtea europeană a drepturilor omului a subliniat constant totuși importanța, într-un stat de drept și într-o societate democratică, a menținerii autorității justiției. În orice caz, buna funcționare a instanțelor de judecată nu ar fi posibilă fără relații bazate pe considerație și respect reciproc între diverșii protagoniști ai sistemului de justiție, în fruntea cărora se află judecătorii și avocații (*Morice v. Franța, Hotărârea din 23 aprilie 2015, § 170*). Astfel, în cazul avocaților, se constată o discrepanță între garanțiile acordate altor actori procedurali (judecători și procurori) (*HCC nr. 22 din 5 septembrie 2013, pct. 106*).

3. Lipsa garanțiilor procedurale pentru percheziția domiciliului și biroului avocatului

Protecția secretului profesional: Fără garanții procedurale specifice, cum ar fi necesitatea implicării Procurorului General în dispunerea perchezițiilor la domiciliul sau biroul unui avocat acuzat de comiterea unor infracțiuni specifice, există riscul ca aceste măsuri să fie abuzive și să încalce dreptul la respectarea vieții private și secretului profesional. Garanțiile minime sunt esențiale pentru a proteja interesele legitime ale clienților și ale avocaților. În cauza emblematică *Niemietz v. Germania*, Curtea europeană a stabilit că perchezițiile la birourile avocaților trebuie să fie justificate de necesități clare și să fie însoțite de garanții legale adecvate pentru a preveni încălcarea dreptului la respectarea vieții private și a secretului profesional (§§ 37-38).

Rezumând cele menționate *supra* îi solicităm Curții Constituționale:

1. Să efectueze controlul constituționalității textului din articolul 52. „Garantarea independenței” alin. (2) din Legea cu privire la avocatură* nr. 1260-XV din 19.07.2002 potrivit căruia: „Avocatul nu poate fi reținut, supus aducerii silite, arestat, percheziționat fără acordul prealabil al Consiliului Uniunii Avocaților, cu excepția cazului în care este suspectat de săvârșirea unei infracțiuni specificate la art. 324-326 din Codul penal sau a unei infracțiuni flagrante”.
2. Să se efectueze controlul constituționalității omisiunii legislatorului de la articolul 52 „Garantarea independenței” alin. (2) din Legea nr. 1260-XV din 19.07.2002 cu privire la avocatură, referitoare la lipsa unor norme legale precise, accesibile și previzibile, care ar reglementa în mod explicit garanția privind demararea urmăririi penale împotriva avocatului de către Procurorul General.
3. Să se efectueze controlul constituționalității omisiunii legislatorului de la articolul 52 „Garantarea independenței” alin. (2) din Legea nr. 1260-XV din 19.07.2002 cu privire la avocatură, referitoare la lipsa unor norme legale precise, accesibile și previzibile, care ar reglementa în mod explicit garanția asigurării secretului profesional, a documentului privilegiat, dintre avocat și client la momentul dispunerii, autorizării și efectuării percheziției domiciliului și biroului avocatului.
3. Să declare neconstituționale dispozițiile legale menționate la punctul 1 și să expedieze Parlamentului o adresă în ceea ce privește omisiunile specificată la pct. 2 și 3 în vederea lichidării lacunelor constatate în normele supuse controlului constituționalității.
4. În cazul declarării neconstituționalității unor norme de modificare/abrogate, până la operarea modificărilor de rigoare de către Parlament, solicităm să se aplice

prevederile anterioare modificării/abrogării. Curtea Constituțională a aplicat soluția reintrării în fondul activ al legislației anterioare în mai multe Hotărâri (*HCC nr. 33 din 10 octombrie 2013, § 63-64; HCC nr. 27 din 31 octombrie 2019, § 75; HCC nr. 2 din 28 ianuarie 2014, § 127-128; HCC nr. 8 din 14 februarie 2014, § 83; HCC nr. 11 din 25 martie 2014, § 74, și HCC nr. 13 din 22 mai 2014, § 93*).

F. Lista documentelor relevante (dacă este cazul)¹¹.

¹¹ În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va enumera documentele relevante (extrasul cu prevederile normative contestate, alte hotărâri sau decizii ale Curții Constituționale cu un obiect similar, alte hotărâri sau decizii cu obiect similar pronunțate de alte curți constituționale, jurisprudența relevantă a Curții Europene a Drepturilor Omului, studii de drept comparat), pe care le va anexa.

G. Declarația și semnătura autorului sesizării¹²

Declar pe propria sa onoare că informațiile prezentate Curții sunt veridice pentru ce semnez.

Posturusu Nicolae

Digitally signed by Posturusu Nicolae
Date: 2024.08.22 15:28:59 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Pîrlog Vitalie

Digitally signed by Pîrlog Vitalie
Date: 2024.08.22 15:53:20 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

MOLDOVA EUROPEANĂ

¹² În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va declara pe propria sa onoare că informațiile prezentate Curții sunt veridice, semnând la final.

ÎNCHIEIERE

27 septembrie 2024
Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana

mun. Chișinău

Judecătorul de instrucție Bologan Ana, a examinat în ședință de judecată închisă, cererea petiționarului Vitalie Pîrlog și a avocatului Nicolae Posturusu privind ridicarea excepției de neconstituționalitate în cadrul examinării plângerii depusă de către petiționarul Vitalie Pîrlog în condițiile art.313 Cod de Procedură Penală împotriva actelor organului de urmărire penală, instanța de judecată,

A C O N S T A T A T:

La data de 22.07.2024, petiționarul Vitalie Pîrlog și avocatul Nicolae Posturusu a înaintat în instanța de judecată plângere, în condițiile art.313 Cod de procedură penală, împotriva ordonanței Procurorului-șef al Procuraturii Anticorupție Veronica Dragalin din 04.07.2024 prin care a respins ca neîntemeiată cererea avocatului Posturusu Nicolae din 19.06.2024; obligarea Procurorului-șef al Procuraturii Anticorupție Veronica Dragalin să înlăture încălcările drepturilor și libertăților fundamentale a cet. Vitalie Pîrlog; declararea acțiunii de percheziție efectuate de ofițerul de urmărire penală Dionis Mămăligă la domiciliul cet Vitalie Pîrlog pe adresa mun. Chișinău, str. Ciocîrliei nr. 15/3A ca fiind ilegală și anularea procesului-verbal de percheziție efectuate la 04.06.2024 la domiciliul cet. Pîrlog Vitalie pe adresa mun. Chișinău, str. Ciocîrliei nr. 15/3A.

Prin încheierea Judecătoriei Chișinău, sediul Ciocana din 24.07.2024 ședința de judecată a fost fixată pentru data de 23.09.2024, cu luarea în calcul a concediului anual de odihnă a judecătorului.

La data de 23.08.2024 petiționarul Vitalie Pîrlog și avocatul Nicolae Posturusu a înaintat o cerere privind ridicarea excepției de neconstituționalitate asupra textului de lege „cu excepția cazului în care este suspectat de săvârșirea infracțiunii specificate la art. 324-326” din dispoziția art. 1 pct. 6) din Legii nr. 13 din 21.01.2022 pentru modificarea Legii nr. 1260/2002 privind avocatura, art. 52 Garanțarea independenței.

Studiind temeiurile de fapt și de drept invocate în cerere și raportându-le, per ansamblu, condițiilor speței, instanța de judecată ajunge la concluzia de a admite cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate în cadrul examinării cauzei, reieșind din considerentele ce urmează.

Potrivit art. 7 din Cod de procedură penală, (3) În cazul existenței incertitudinii cu privire la constituționalitatea legilor și a hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și a ordonanțelor Guvernului, care urmează a fi aplicate în procesul judecării cauzei, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională pentru a se pronunța asupra constituționalității acestora. (3¹) La ridicarea excepției de neconstituționalitate și la sesizarea Curții Constituționale, instanța de judecată nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității normelor contestate cu prevederile Constituției, limitându-se la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

a) obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție;
b) excepția este ridicată de către una dintre părți sau de reprezentantul acesteia ori de către instanța de judecată din oficiu;

c) prevederile contestate urmează a fi aplicate în procesul judecării cauzei;

d) nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate.

Alineatul (3²) Ridicarea excepției de neconstituționalitate se dispune în termen de 5 zile prin încheiere care nu se supune niciunei căi de atac și care nu afectează continuarea examinării în fond a cauzei. Însă, până la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate, dezbaterile judiciare se suspendă, cu excepția examinării demersurilor privind măsurile procesuale de constrângere. Instanța de judecată este obligată să sesizeze Curtea Constituțională în termen de 5 zile de la data emiterii încheierii. (3³) Dacă nu sunt întrunite cumulativ condițiile indicate la alin.(3¹), instanța de judecată refuză, prin încheiere, ridicarea excepției de neconstituționalitate. Încheierea instanței de judecată este definitivă, însă argumentele privind dezacordul cu aceasta pot fi invocate în apel sau, după caz, în recurs împotriva hotărârii

38

în fond. (3⁴) Ridicarea excepției de neconstituționalitate în procedura controlului judiciar al procedurilor prejudiciare nu suspendă examinarea cererilor, a demersurilor, a plângerilor și a recursurilor.

Instanța reține că excepția de neconstituționalitate reprezintă o procedură de inițiere de către instanțele ordinare de judecată, la inițiativa părților sau din oficiu, a controlului conformității unei legi sau a unui alt act normativ, cu normele constituționale. Ea reflectă existența raportului triunghiular între partea aflată în proces, instanța de judecată, în fața căreia se invocă neconstituționalitatea, și Curtea Constituțională, chemată să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

Edictarea și aplicarea corectă, uniformă și în spiritul principiilor constituționale a legii reprezintă pilonul statului de drept, iar, în consecință, excepția de neconstituționalitate constituie o garanție constituțională a drepturilor și libertăților conferite cetățenilor pentru apărarea lor împotriva unor eventuale abateri ale legiuitorului prin instituirea unor norme contrare Constituției.

Conform art. 135, alin. (1), lit. a) din Constituția Republicii Moldova: Curtea Constituțională: a) exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte.

În conformitate cu pct. 82 din Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016 pentru interpretarea articolului 135 alin.(1) lit. a) și g) din Constituția Republicii Moldova, judecătorul ordinar nu se va pronunța asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, ci se va limita exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții: obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin.(1) lit.a) din Constituție; excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică faptul că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu; prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei; nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate.

Verificarea constituționalității normelor contestate constituie competența exclusivă a Curții Constituționale. Astfel, judecătorii ordinari nu sunt în drept să refuze părților sesizarea Curții Constituționale, decât doar în condițiile menționate la pct. 82.

Totodată, instanța remarcă că, în conformitate cu art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituția Republicii Moldova, Curtea Constituțională exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte.

În această ordine de idei, instanța reține că Textul din norma vizată – „*cu excepția cazului în care este suspectat de săvârșirea infracțiunii specificate la art. 324-326*” din dispoziția art. 1 pct. 6) din Legii nr. 13 din 21.01.2022 pentru modificarea Legii nr. 1260/2002 privind avocatura art. 52 Garanțarea independenței, formează obiectul controlului constituționalității prin prisma art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituția Republicii Moldova și pct. 82 al Hotărârii nr. 2 din 09.02.2016.

Concomitent, se atestă că în conformitate cu pct. 82 din Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016 pentru interpretarea articolului 135 alin.(1) lit. a) și g) din Constituția Republicii Moldova, sesizarea înaintată de către petiționar întrunește condiția că norma vizată poate fi supusă controlului constituționalității, ori aceste chestiuni au tangență directă cu soluționarea cauzei.

În cauza *Ivanciuc vs Romania* (decizia nr.18624/03), fiind invocat refuzul instanței de judecată de a sesiza Curtea Constituțională cu o excepție de neconstituționalitate, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a menționat: „Este conform funcționării unui asemenea mecanism faptul că judecătorul verifică dacă poate sau trebuie să depună o cerere preliminară, asigurându-se că aceasta trebuie să fie rezolvată pentru a permite să se soluționeze litigiul pe care este chemat să-l cunoască. Acestea fiind zise, nu este exclus ca, în unele circumstanțe, refuzul exprimat de o instanță națională, chemată să se pronunțe în ultimă instanță, ar putea aduce atingere principiului echității procedurii, așa cum este enunțat la articolul 6 § 1 al Convenției Europene, în special atunci când un asemenea refuz este atins de arbitrar (*Coëmeșialții v. Belgia*, cererile nr.32492/96, 32547/96, 32547/96, 32548/96, 33209/96 și 33210/96, § 114, și *Wynen v. Belgia*, cererea nr.32576/96, § 41)”.

De asemenea, instanța reține că prevederile art.6 din Convenție nu garantează dreptul ca o instanță națională sau internațională să fie sesizată cu o chestiune prejudiciară. În același timp, față de sistemul de drept ucrainean, în care persoanele fizice nu pot sesiza direct instanța constituțională, ci numai prin intermediul instanțelor de fond, care au o marjă de apreciere în privința sesizării, Curtea Europeană a statuat că instanțele au omis să analizeze cererea reclamantei din punctul de vedere al compatibilității cu

dispozițiile constituționale și, prin urmare, ignorând acest aspect, deși el era specific, important și pertinent, au determinat încălcarea dispozițiilor art.6 § 1 din Convenție Europene.

Urmare a celor invocate, instanța găsește necesar a admite cererea petiționarului Viatlie Pîrlog și a avocatului Nicolae Posturusu, privind ridicarea excepției de neconstituționalitate asupra textului de lege „cu excepția cazului în care este suspectat de săvârșirea infracțiunii specificate la art. 324-326” din dispoziția art. 1 pct. 6) din Legii nr. 13 din 21.01.2022 pentru modificarea Legii nr. 1260/2002 privind avocatura art. 52 Garanatarea independenței.

În temeiul celor expuse și în conformitate cu prevederile art. art. 7, 41, Cod de procedură penală, art. 135 din Constituția Republicii Moldova, în acord cu Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 09.02.2016 pentru interpretarea art. 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție, instanța de judecată –

DISPUNE:

Se admite cererea petiționarului Viatlie Pîrlog și a avocatului Nicolae Posturusu privind ridicarea excepției de neconstituționalitate în cadrul examinării plângerii depusă de către petiționarul Vitalie Pîrlog în condițiile art.313 Cod de procedură penală împotriva actelor organului de urmărire penală.

Se ridică excepția de neconstituționalitate pentru controlul constituționalității asupra textului de lege „cu excepția cazului în care este suspectat de săvârșirea infracțiunii specificate la art. 324-326” din dispoziția art. 1 pct. 6) din Legii nr. 13 din 21.01.2022 pentru modificarea Legii nr. 1260/2002 privind avocatura art. 52 Garanatarea independenței.

Se remite în adresa Curții Constituționale prezenta încheiere și sesizarea petiționarului Vitalie Pîrlog.

Încheierea separat nu este susceptibilă căilor de atac, însă poate fi atacată odată cu fondul cauzei.

**Președintele ședinței,
Judecătorul**

Ana Bologan